

...

Záradék: Az ítélet a 2.Mf.31.054/2025/8. számú kijavító végzéssel együtt érvényes.

Fővárosi Ítéltábla

mint másodfokú bíróság

2.Mf.31.054/2025/7.

A Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság a Ügyvédi Iroda1 (cím10, ügyintéző: dr. Sziklai Tamás ügyvéd) által képviselt **Felperes1** (cím2) I. rendű és **Felperes2** (cím3) II. rendű felpereseknek – a Ügyvédi Iroda2 (cím11, ügyintéző: dr. Szikora Gábor ügyvéd) által képviselt **Alperes1** (cím1) alperes ellen közalkalmazotti jogviszony megszüntetése tárgyában indított perében a Fővárosi Törvényszék 13.M.70.374/2024/28. számú ítélete ellen a felperesek által 29. sorszám alatt benyújtott fellebbezés folytán – tárgyaláson kívül – meghozta az alábbi

ítéletet:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja és kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. rendű felperesnek 624.000 (hatszázhuszonnégyezer) forint felmentési időre járó távolléti díjat, a II. rendű felperesnek 986.580 (kilencszáznolcvanhatezer-ötszáznyolcvan) forint felmentési időre járó távolléti díjat és 986.580 (kilencszáznolcvanhatezer-ötszáznyolcvan) forint végkielégítést, valamint ezen összegek után 2022. december 1. napjától a kifizetés napjáig a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű késedelmi kamatot, az I. rendű felperest terhelő perköltséget 168.661 (százhatvannyolcezer-hatszázhatvanegy) forint + áfa összegre, a II. rendű felperest terhelő perköltséget 105.100 (százötezer-egyszáz) forint + áfa összegre leszállítja. Ezt meghaladóan az elsőfokú ítéletet helybenhagyja.

Kötelezi az I. rendű felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 60.272 (hatvanezer-kettőszázhetvenkettő) forint + áfa, valamint az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a II. rendű felperesnek 5.275 (ötezer-kettőszázhetvenöt) forint másodfokú perköltséget.

A le nem rótt 367.773 (háromszázhatvanhétezer-hétszázhetvenhárom) forint fellebbezési eljárási illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

Az elsőfokú bíróság döntése és az alapjául szolgáló tényállás

[1] A Fővárosi Törvényszék a 2025. február 5-én meghozott 13.M.70.374/2024/28. számú ítéletével a felperesek keresetét elutasította és az I. rendű felperest 321.000 forint, a II. rendű felperest 597.000 forint – áfa-val növelt összegű – perköltség megfizetésére kötelezte, egyben megállapította, hogy a le nem rótt illetéket az állam viseli.

[2] A megállapított tényállás szerint a felperesek az alperes alkalmazásában álltak közalkalmazotti jogviszonyban: az I. rendű felperes matematika-biológia szakos tanárként az Intézmény1ban, a II. rendű felperes angol tanárként a Intézmény2ban, azaz az alperes által fenntartott iskolákban dolgoztak.

[3] 2022. év folyamán Magyarországon a pedagógusok számos, kisebb vagy nagyobb nyilvánosságot kapott demonstrációs eseményt tartottak, melynek célja az országban jellemző közoktatási viszonyok javítása volt. Ilyen demonstrációs akciókban a felperesek is részt vettek, amelyek részben saját, a kollégáik közösségi médiás, valamint a helyi, az országos média és pedagógus szakszervezetek internetes felületein is nyilvánosságot kaptak. Az akciók során az országos pedagógusmozgalom keretében történő véleménynyilvánításhoz csatlakoztak.

[4] Az Intézmény1 közalkalmazottai 2022 októberéig nem vettek részt polgári engedetlenségben, az első ezzel érintett nap 2022. október 5-e volt, amikor az I. rendű felperes 25 kollégájával polgári engedetlenség keretében demonstrációs akcióban vett részt és nem tartotta meg az aznapi órarend szerinti két óráját.

[5] Másnap az I. rendű felperesnek és a polgári engedetlenségben résztvevő kollégáinak az alperes írásbeli figyelemfelhívó levelet küldött. A levelek tartalma szerint az érintett személy 2022. október 5-én nem vette fel a munkát annak ellenére, hogy e napon jogszerűen nem volt meghirdetve sztrájk. A munkáltató ezt jogosulatlan távolmaradásnak tekintette, egyben felhívta a figyelmet arra, hogy az órák elmaradása, az előre be nem jelentett

munkabeszüntetés korlátozza a tanulók tankötelezettségének teljesítését. Felhívta a figyelmet arra is, hogy amennyiben az érintett a munka felvételét ismételten megtagadja, ez a közalkalmazotti jogviszonyból származó lényeges kötelezettség szándékos, jelentős mértékben történő megszegésének minősül, ami alapot ad rendkívüli felmentésre. Ezért figyelmeztette, hogy tartózkodjon a jövőben a hasonló magatartástól.

[6] Az I. rendű felperes változó számú kollégájával további munkanapokon is polgári engedetlenségben vett részt, az engedetlenkedők aránya nagyságrendileg az írásbeli figyelemfelhívás ellenére nem változott. Az I. rendű felperes 2022. október 14-én 4 órát, november 17-én 4 órát, november 18-án 5 órát, november 24-én 1 órát nem tartott meg, így összesen öt munkanapon 16 óra megtartását mulasztotta el. E napokat érintően viszont november 17-én a nyílt óráját megtartotta, illetve a meg nem tartott órákból 4 órát érintően maga gondoskodott arról, hogy a diákoknak ezalatt egyénileg megoldható feladatuk legyen (Google Classroom-ra feltöltött feladatsor vagy dolgozat beküldése keretében), 12 óráján történt – esetenként szakszerű – helyettesítés.

[7] November 21-től a polgári engedetlenséget az abban résztvevők „gördülő” módon szervezték meg, ami azt jelentette, hogy előre beosztották melyik tanárnak, mely napokon, milyen órái maradnak el, figyelve arra, hogy a tanítás fenntartható maradjon. A tervezés december 20-ig terjedő időszakra szólt.

[8] A polgári engedetlenkedők, így az I. rendű felperes is, minden esetben előre jelezték, hogy mely napokon, milyen órákban fognak engedetlenkedni és ezt felírták egy ún. „PE [polgári engedetlenség] listára”. A sztrájkban résztvevő dolgozók külön, „sztrájkos” listára iratkoztak fel. A listákat az igazgatónak tanúlnak juttatták el, aki ezeket felterjesztette a munkáltatói jogkör gyakorlójának, törvényes képviselő alperesi tankerületi szakmai vezetőnek, így az alperesnél nyilvántartást vezettek mind a polgári engedetlenségben, mind a sztrájkban résztvevőkről.

[9] Az iskolaigazgató a szülőket és a diákokat, míg az I. rendű felperes a diákokat előre tájékoztatta arról, hogy a polgári engedetlenség miatt az órák megtartása elmarad. A szülők, diákok és a társadalom szélesebb rétegei részéről jelentős támogatottságot élvezett a polgári engedetlenség.

[10] tanú intézményvezető nem befolyásolta kollégáit abban, hogy sztrájkban vagy polgári engedetlenségben vesznek-e részt, illetve megtartják-e óráikat. Tudomásul vette az órák megtartásának megtagadását és ehhez próbálta igazítani az iskolai élet megszervezését, szóban viszont felhívta a figyelmet arra – törvényes képviselő iskolaigazgatókkal közölt álláspontját követve –, hogy a polgári engedetlenségnek munkajogi következményei is lehetnek. Az I. rendű felperes ezt a kockázatot tudomásul vette és vállalta. Az iskolavezetés polgári engedetlenség bejelentése esetén az érintett személyt nem vette számításba a továbbiakban az óratervezésben, a sztrájkolóknak viszont bent kellett tartózkodniuk az

iskolában és szükség esetén az elégséges szolgáltatás biztosítása miatt munkát is kellett végezniük. A polgári engedetlenkedőkkel az iskolavezetés e téren nem számolt és az abban résztvevők sem voltak figyelemmel arra, hogy meg legyen a még elégséges szolgáltatás.

[11] 2022. november 30. napján az I. rendű felperes vonatkozásában a munkáltatói jogkört gyakorló személy helyetteseként eljáró egyéb érdekelt gazdasági vezető rendkívüli felmentést adta ki. Az indokolás lényegét tekintve azt tartalmazta, hogy az érintett napokon az I. rendű felperes jogellenesen nem végzett munkát. Utalt a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) 52. § (1) bekezdésének b) és c) pontjára, mint a felperes alapvető kötelezettségeire, és arra, hogy az I. rendű felperes ennek jogszerű indok nélkül nem tett eleget a jelzett időpontokban. A többszöri, szándékos jogellenes munkabeszüntetés jelentős mértékű munkabeszüntetésnek minősül, ami együtt jár a tanulók érdekeinek, jogainak veszélyeztetésével, különös tekintettel a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Nkt.) 45. §-ában előírt tankötelezettség teljesítésének korlátozására. Az indoklás utalt arra, hogy a munkáltató már 2022. október 7-én felhívta a figyelmet arra, hogy a jövőben tartózkodjon a jogellenes munkabeszüntetéstől, figyelmeztette a jogkövetkezményekre. Ezt követően a felsorolt napokon újra megtagadta a munkavégzést. A munkáltató figyelemmel volt arra is, hogy a köznevelési ágazat irányításáért felelős Minisztérium elvárása, hogy az Alaptörvény XI. cikk (1) bekezdését szerinti művelődéshez való jog biztosítása érdekében, az Alaptörvény XI. cikk (2) bekezdésében foglalt tankötelezettség teljesíthetősége érdekében a köznevelésben foglalkoztatott közalkalmazottak munkavégzési kötelezettségüket teljesítsék, a jogellenes munkabeszüntetéstől tartózkodjanak.

[12] A munkáltató jogkör gyakorlója a szankcióról, valamint az I. rendű felperes kiválasztásáról az intézményvezetővel nem egyeztetett és nem adott magyarázatot sem az intézményvezetés, sem az I. rendű felperes felé, hogy miért pont az I. rendű felperest választotta ki a számos engedetlenkedő közül. Az I. rendű felperes saját iskolájában a legtöbbet engedetlenkedők közé tartozott, de nála magasabb számban tette ezt tanú7, aki az I. rendű felperes rendkívüli felmentéséig összesen 18 órát engedetlenkedett és szintén kapott korábban írásbeli figyelmeztetést.

[13] Az I. rendű felperes jogviszonyának megszüntetését követően két napig jelentősen fellángolt a polgári engedetlenségi mozgalom – az azon a napon rendkívüli felmentéssel érintett tanárokkal való szolidaritás jegyében –, a következő héttől viszont jelentősen csökkenni kezdett az elégedetlenkedők száma. A december 20-ig tartó engedetlenségi tervezést sem sikerült végrehajtani, és januártól már csak sztrájk folyt az iskolában. Az Intézménylban az adott tanév végéig 15 fő önkéntesen szüntette meg a közalkalmazotti jogviszonyát, az nem tudható, hogy az I. rendű felperes elbocsátása ebben mennyi szerepet játszott.

[14] Az I. rendű felperes a rendkívüli felmentést követően elhagyta a tanári pályát, civil területen helyezkedett el az oktatásügy általános állapota miatt. Az I. rendű felperes

órarend szerint megtartandó óráiból 14 maradt el, miután öt rendkívüli felmentéssel elbocsátották.

[15] A Intézmény2 pedagógusai a 2022. augusztus 23-i tanévkezdő alakuló értekezleten megkezdték a szeptember 1-jei évnyitó idejére polgári engedetlenség szervezését. Ez alapján a tanévnyitó értekezleten 50 pedagógusból 33-an – köztük a II. rendű felperes is – jelezték tanú3 igazgatónak, hogy másnap, szeptember 1-jén polgári engedetlenségben fognak részt venni. Mindezt megjegyzés nélkül az igazgató tudomásul vette és így 17 munkába álló pedagógussal tervezte meg az évnyitó napját.

[16] Az évnyitóval kapcsolatosan a nem osztályfőnök tanárok vonatkozásában az a gyakorlat alakult ki: aznapra négy óra munkaidőt kell a kötött munkaidő terhére teljesíteni, melyből egy óra az évnyitón való jelenlét, további három óra helyben egyéb pedagógusi munkával (pl. tanmenet írás) töltött munkavégzés, elkéredzkedni csak vezetői engedéllyel lehetett. Az évnyitó eső miatt elmaradt, 17 pedagógus 17 osztályban az osztályfőnökök feladatait látta el, három osztályfőnöki órát megtartva. Az előzetes munkamegtagadások jelzésére figyelemmel az igazgató külön utasítást nem adott arra, hogy mit tegyenek azok, akiknek nincs osztályfőnöki teendője, mivel a munkát felvevő pedagógusok mindannyian osztályfőnököket helyettesítettek.

[17] Az évnyitó helyett a polgári engedetlenségben résztvevő 33 pedagógus külső helyszínen vett részt egy demonstrációs eseményen, majd ezt követően önként visszamentek az iskolába és ott egyéb pedagógiai munkát végeztek (pl. tanmenet írás), annak ellenére, hogy korábban erre az időre polgári engedetlenségre hivatkozva megtagadták a munkát. A II. rendű felperes is így tett, de az nem megállapítható, hogy milyen időtartamban dolgozott.

[18] Szeptember 2-ára a II. rendű felperes – 16 kollégájával együtt – szintén polgári engedetlenségben való részvételt jelentett be az iskolavezetésnek és két órarend szerinti óráját nem tartotta meg.

[19] 2022. szeptember 9-én a II. rendű felperes a polgári engedetlenségben addig résztvevő kollégáival együtt írásbeli figyelemfelhívó levelet kapott a szeptember 1-jei és 2-i munkamegtagadásra hivatkozva. Ennek tartalma azonos volt az I. rendű felperessel közölt okiratával.

[20] A II. rendű felperesnek október 5-én 8, október 27-én 3, november 18-án 5 órája lett volna az órarend szerint. E napokon – melyek a pedagógusmozgalom által meghirdetett országos sztrájknapok is voltak – a Intézmény2ban olyan sok pedagógus jelezte a sztrájkban vagy polgári engedetlenségben való részvételének szándékát, hogy az órarend szerinti oktatás iskolaszinten ellehetetlenült. Ezért az iskolavezetés rendkívüli órarendet hirdetett meg az intézmény részére, és ebben már nem vették számításba a polgári engedetlenségben

résztevőket, így a II. rendű felperest sem. A polgári engedetlenség miatt a II. rendű felperesnek 22 órája maradt el, ebből 2 volt megtartva szakszerű helyettesítéssel. A II. rendű felperes az elmaradt órákra nem küldött a diákoknak önállóan megoldható feladatot.

[21] tanú3 igazgató a polgári engedetlenséget tudomásul vette és erre figyelemmel szervezte az iskola életét. törvényes képviselőnek az iskolaigazgatók felé megfogalmazott javaslata alapján (miszerint jobb lenne, ha a sztrájk felé orientálnák a vezetők a munkabeszüntetéssel élő kollegákat), az igazgató felhívta kollégái figyelmét arra, hogy a polgári engedetlenségnek lehetnek munkajogi szankciói.

[22] A Intézmény2ban tanú6 igazgató-helyettes gyűjtötte a polgári engedetlenségre és a sztrájkra vonatkozó bejelentéseket, és azt továbbította törvényes képviselő részére. A polgári engedetlenséget bejelentő személyeket az iskolavezetés az óratervezésben nem vette számításba, a sztrájkolókkal kapcsolatosan az Intézmény1hoz hasonlóan az iskolában tartózkodási kötelezettséget írt elő a vezetőség a még elégséges szolgáltatás biztosítása érdekében. Az igazgató a szülőket és diákokat ugyancsak előre tájékoztatta arról, ha a tanórák polgári engedetlenség miatt maradtak el, és a mozgalmat ezen iskolában is a diákok és a szülők részéről széles támogatás övezte.

[23] 2022. november 30-án a munkáltatói jogkör gyakorló személy helyetteseként eljáró egyéb érdekelt gazdasági vezető a II. rendű felperes részére is rendkívüli felmentést adott ki, a 2022. szeptember 1-jén, 2-án, október 5-én, 27-én, november 18-án megtagadott munkavégzésre és a szeptember 9-én kiadott írásbeli figyelemfelhívásra való hivatkozással. Az indokolás az I. rendű felperes esetében kiadott okiratban foglaltakkal azonos tartalmú volt. A rendkívüli felmentést még e napon postára adta az alperes, a helytelen címzés miatt a kézbesítés nem volt sikeres, így azt 2022. december 5-én ismételten postára adta, a küldeményt a II. rendű felperes december 9-én vette kézhez.

[24] törvényes képviselő a szankcióról, II. rendű felperes kiválasztásáról az intézményvezetővel nem egyeztetett és nem adott magyarázatot arra sem az intézményvezetés, sem a II. rendű felperes felé, hogy miért pont a II. rendű felperest választotta ki a számos engedetlenkedő közül, akik nagyjából azonos mértékben mulasztottak órákat. A II. rendű felperes nem tartozott azon tanárok közé, akik a lehangosabban, leginkább a mozgalom előterébe kerülve képviselték véleményüket, és mindenkit meglepett, hogy pont rá esett a választás.

[25] A rendkívüli felmentést követő két munkanapra – december 1-jére és 2-ára – az igazgató törvényes képviselő1-szal egyeztetve két tanításmentes munkanapot csoportosított át a tanév későbbi részéről, mivel a rendkívüli felmentés olyan felháborodást keltett a tantestületben, hogy sokan bejelentették, szolidaritásból polgári engedetlenséget fognak tanúsítani, emiatt a tanítás megoldhatatlanná vált volna. A következő héttől a kollégák egyre csökkenő számban vettek részt a polgári engedetlenségben, az a Intézmény2ban is lecsengett

röviddel a II. rendű felperes felmentését követően. Így a II. rendű felperes kolleganője tanús ugyan december 8-ra polgári engedetlenség keretében demonstrációt szervezett, de végül szabadságot kért e napra és legálisan maradt távol demonstráció céljából a munkavégzéstől.

[26] 2022. december 12-től a Intézmény2ban nem volt polgári engedetlenség, a státusszal rendelkező közalkalmazottak között az óraadók csak szórványosan, néhány órát engedetlenkedtek a következő hetekben.

[27] A II. rendű felperes által órarend szerint megtartandó óráiból 32 maradt el a rendkívüli felmentést követően, más angol tanárok távozására is figyelemmel az angol nyelv oktatását a továbbiakban csoportösszevonások útján lehetett csak folytatni a II. rendű felperes csoportjait érintően. A II. rendű felperes érettségi tantárgyat is oktatott, így az érettségire való felkészülés és az osztályozó vizsgázás folyamata is megtört.

[28] A 2022. december 5-i héten az iskolában két pedagógus is felmondott, akik részben összefüggésbe hozták e döntésüket a II. rendű felperessel történekekkel és az oktatásügy általános helyzetével.

[29] A II. rendű felperes a rendkívüli felmentést követően több helyen keresett pedagógusi állást, de csak nem állami fenntartású iskolákban. Egy alapítványi iskolából kapott felkérést, ahol ezt követően jogviszonyt tudott létesíteni.

[30] Az elsőfokú bíróság e tényállás alapján vizsgálta a felperesek keresetét, amelyben a rendkívüli felmentés jogellenességére a kötelezettségszegéssel összefüggő törvényi feltételek hiánya, az egyenlő bánásmód megsértése, továbbá joggal való visszaélés miatt hivatkoztak. Az alperes a keresetek elutasítását kérte azt állítva, hogy a felperesek több alkalommal szándékosan megszegték a közalkalmazotti jogviszonyból eredő alapvető kötelezettségeiket. Vitatta az egyenlő bánásmód követelménye megsértését és a joggal való visszaélést is, mivel a felperesek jogviszonya megszüntetésére nem a véleményük kinyilvánítása, vagy ahhoz kapcsolódó megtorlás, hanem a munkavégzéssel összefüggő kötelezettségeik megszegése miatt került sor.

[31] Az elsőfokú bíróság nem találta alaposnak a felperesek keresetét. Döntését Magyarország Alaptörvénye I. cikk (3) bekezdésére, IX. cikk (1) bekezdésére, X. cikk (1) – (3) bekezdésére, XI. cikk (1) – (2) bekezdésére, XVII. cikk (2) bekezdésére, az 1993. évi XXXI. törvény az Emberi Jogok és Alapvető Szabadságjogok védelméről szóló, Rómában 1950. november 4-én kelt Egyezmény, és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről, Egyezmény az Emberi Jogok és Alapvető Szabadságok Védelméről 10. cikk, a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény (a továbbiakban: Kjt.) 2. § (3) bekezdésére, 33. § (1) – (2) bekezdésére, 33/A. § (1) – (3) bekezdésére, 37. § (1) és (6) bekezdésére, a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) 6. § (1) – (2) és (4) bekezdésére, 7. § (1) bekezdésére, 8. § (1) – (3) bekezdésére, 9. § (1)

bekezdésére, 12. § (1) bekezdésére, 25. § (1), (3), (5) bekezdésére, 51. § (1) bekezdésére, 52. § (1) bekezdés b) és c) pontjára, 56. § (1) – (5) bekezdésére, 82. § (1), (3) – (4) bekezdésére, az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (a továbbiakban: Ebktv.) 8. § j) pontjára, 19. § (1) és (2) bekezdésére, 21. § c) pontjára, a veszélyhelyzet megszűnésével összefüggő szabályozási kérdésekről szóló 2022. évi V. törvény (a továbbiakban: Vtv.) 15. §-ára, a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Nkt.) 26. § (1) és (2) bekezdésére, 45. § (1) bekezdésére, 61. § (6) bekezdésére, 62. § (1), (5) és (6) bekezdésére, 63. § (1) bekezdésére, a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 7. § (1) bekezdés b) pontjára, 13. § (1) bekezdésére, 105. § (1) és (4) bekezdésére, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 2:42. § (1) és (2) bekezdésére, 2:43 § c) pontjára, 2:52. § (1) – (3) bekezdésére, a sztrájkokról szóló 1989. évi VII. törvény (a továbbiakban: Sztrájk tv.) 1. § (1) és (2) bekezdésére, 3. § (1) – (3) bekezdésére, 4. § (1) – (4) bekezdésére, 5. § (1) és (2) bekezdésére, és 6. § (1) bekezdésére alapította.

[32] Elsődlegesen a jogviszony megszüntetés formális jogellenességét a kötelezettségszegés minősítő körülményeinek megvalósulása körében vizsgálta, utalva arra, hogy emellett külön az okszerűséget nem kellett vizsgálat alá vonni, mivel a Kjt. 33/A. § (1) bekezdés a) pontja szerinti tényállási elemek egyenként és együttes vizsgálata teszi lehetővé a jognyilatkozat jogszerűsége vagy jogellenessége jogkövetkezményei alkalmazását. Arra figyelemmel, hogy a rendkívüli felmentések szövegezése szerint az érintett felperes meghatározott napokon (jogellenesen) „nem végzett munkát”, a szavak általános szemantikai értelmezését vette alapul, amely értelmében a megfogalmazás nem tartalmaz szűkítést arra nézve, hogy a napokon belül milyen terjedelemben maradt el a munkavégzés. A valóság követelményének megfelelt a megfogalmazás és kiterjedt arra, hogy az adott munkanapnak csak egy részében nem vették fel a felperesek a munkát. Az alperesnek lehetősége volt konkretizálni, hogy az összefoglaló jelleggel megjelölt felmondási indokon belül a megjelölt napokon pontosan milyen keretek között nem vette fel a munkát az érintett közalkalmazott.

[33] Rámutatott, a pedagógus munkakörben foglalkoztatott közalkalmazott heti munkaidejének 80 %-át az intézményvezető által meghatározott feladatok ellátásával köteles tölteni (kötött munkaidő) és a teljes munkaidő 55-65 %-ában (neveléssel-oktatással lekötött munkaidő) tanórai és egyéb foglalkozások megtartása rendelhető el. A munkaidő-beosztására az iskolaigazgató volt jogosult, amelynek eszköze az iskolai órarend. A felperesekkel nem vitatottan megfelelő időben a munkaidő-beosztásuk közlésre került. Óratartási kötelezettségük esetén az Mt. 52. § (1) bekezdésének b) és c) pontjában foglalt utasításteljesítési kötelezettség sérelmét jelenti az, ha a pedagógus egyáltalán nem dolgozik, ahogy az is, ha utasítástól eltérően egyéb munkaköri feladatait látja el. A pedagógus nem dönthet önhatalmúlag úgy, hogy az órarend szerinti óratartási kötelezettsége helyett más munkaköri feladatát látja el. Ezért úgy foglalt állást, a felperesek a kötelezettségszegő megatartásuk cáfolataként nem hivatkozhattak arra, hogy az óratartási kötelezettségük helyett más feladataikkal foglalkoztak, mivel a munkáltatói utasítás nem csak a munkában töltendő időkeretre, hanem az elvégzendő munkafeladatra is vonatkozik.

[34] Megállapította, 2022. szeptember 1-jén az évnyitón való részvétel alapesetben kötelező lett volna a II. rendű felperes számára, és nem volt olyan helyben kialakult gyakorlat, ami e kötelezettséget megszüntette volna. Két rendkívüli körülmény miatt alakult úgy ez a munkanap, hogy a tervezettől eltérően kellett megszervezni az iskolai munkát, átalakítva a pedagógusok munkaidő-beosztását. Ez a polgári engedetlenkedő pedagógusoknak, így köztük a II. rendű felperesnek volt köszönhető, az évnyitót rossz idő esetén szokásszerűen megtartották, és ekkor jelen kellett volna lennie valamennyi pedagógusnak, nem csak az osztályfőnököknek. Az évnyitó elmaradásának elsősorban nem az esős időjárás, hanem a tanári kar jelentős részének, a II. rendű felperes és polgári engedetlenséget tanúsító kollégák felróható magatartása – a munkavégzés előre bejelentett megtagadása – volt az oka, ezért a II. rendű felperes e körben nem mentesülhetett a kötelezettségszegés következményei alól. A fennmaradó munkavégzési kötelezettséggel érintett három óra esetében a munkavégzés időtartama nem igazolt, valamint a II. rendű felperes maga adott szándékosan megtévesztő információt a munkáltatói jogkör gyakorlójának azt jelezve, hogy egész napot érintően polgári engedetlenségben vesz részt. Ezzel felróhatóan megsértette az Mt. 6. § (2) bekezdése szerinti együttműködési és tájékoztatási kötelezettségét. Úgy foglalt állást, hogy az érintett órák tekintetében ugyan valós kötelezettségszegés nem állapítható meg, azonban az Mt. 6. § (1) bekezdésében foglaltak alapján saját felróható magatartására előnyök szerzése végett a kötelezettségszegés következményei alóli mentesülésre e körben sem. Nem utalt ugyanis semmi arra, hogy az alperesnek hivatalos tudomása kellett, hogy legyen arról, a II. rendű felperes a nyilatkozata ellenére mégis dolgozott az igen rendhagyó módon zajlott perbeli munkanapon, amikor a legalapvetőbb feladatellátási szükségleteknek is csak nehezen lehetett eleget tenni.

[35] Ugyanezt találta alkalmazandónak azokra a munkanapokra is, amelyeken a II. rendű felperesnek órarend szerinti órátartási kötelezettsége lett volna, de a nagy számú polgári engedetlenségre figyelemmel rendkívüli órarendet kellett bevezetni. A II. rendű felperes a többi résztvevővel egyenlő mértékben járult hozzá ahhoz, hogy rendkívüli órarendet kellett alkalmazni. Továbbá a polgári engedetlenség közvetlen oksági összefüggésben állt azzal, hogy a II. rendű felperes a rendkívüli órarend alkalmazásának idején nem dolgozott, és az Mt.-ben foglalt alapelvi jellegű magatartási követelményekből következően a II. rendű felperes nem mentesülhetett annak jogkövetkezménye alól, hogy a rendes órarend szerint e napokon is meg kellett volna tartani az óráit.

[36] Úgy foglalt állást, nem érinti a kötelezettségszegés tényét az sem, hogy az I. rendű felperes önállóan végezhető feladatot, megírandó dolgozatot küldött az órák megtartása helyett a diákoknak. Az órátartási kötelezettség személyes közreműködéssel valósítható meg, és az nem helyettesíthető önállóan végezhető aktivitás kiadásával. Ezért az Mt. 6. § (1) és (2) bekezdésével – az ilyen órák megítélésére gyakorolt hatással – kapcsolatban előzőekben említetteket szintén irányadóak tekintette azzal, hogy a feladatküldésnek a kötelezettségszegés jelentős mértékének értékelésénél kellett szerepet tulajdonítani.

[37] Rögzítette, a felperesek akként is érveltek, valójában sztrájkjogukkal éltek az Alaptörvény XVII. cikke (2) bekezdésének értelmében, a munkáltató pedig bírósági úton nem győződött meg arról, hogy valóban jogellenes volt-e a munkabeszüntetés. Kiemelten értékelte, hogy a felperesek a perbeli időszakban végig, és a perben is következetesen

állították, tiltakozásukat kifejezetten nem a sztrájk törvényes keretei között kívánták folytatni, hanem jelentőséget tulajdonítottak annak, hogy ezt polgári engedetlenségnek címezzék, mivel álláspontjuk szerint a sztrájkjogot a jogalkotó túlkorlátozta és alkalmatlanná tette a hatékony érdekképviselőre. Magatartásuk jellegében is elkülönült a sztrájkolókétól, velük egyáltalán nem számolhatott a munkáltató a még elégséges szolgáltatás biztosítása érdekében. Így a felperesek alappal nem hivatkozhattak a sztrájkjog hatálya alatti védelemre és a jogszerű szankció alkalmazásához akciójuk jogszerűségével kapcsolatban nemperes eljárás megindításának elmulasztására sem. E körben nem fogadta el azt az érvelést, hogy a felperesek tevékenysége a sztrájkjog jogalkotói korlátozását megelőző mérce szerint jogszerű sztrájknak lett volna megfeleltethető, hiszen a jogszerű sztrájknak a még elégséges szolgáltatás megtartásán túl a Sztrájkvtv. szerinti egyéb előfeltételei is vannak, amelyek a sztrájk törvényes kiszámítható, kontrollálható keretek között való tartását biztosítják. Mindezek a polgári engedetlenség során nem valósultak meg, az alperesben sem lehetett kétség, hogy a felperesek nem a sztrájkjogukkal kívánnak élni. A felperesek ezért a sztrájkjoggal kapcsolatos érvelésük mentén sem mentesülhettek a kötelezettségszegés követelményei alól.

[38] Rámutatott, hogy az óratartási kötelezettségszegés szándékossága, valamint az érintett kötelezettségszegések lényegessége – az évnnyitóval kapcsolatos kivétellel – a felek között nem volt vitatott. Megállapította, a II. rendű felperesnek az évnnyitón utasításteljesítési kötelezettsége folytán kellett volna részt vennie, amely kötelezettség a munkaviszony és a munkaviszony jellegű jogviszonyok alapvető, elsődleges jellegadó ismérve. A munkáltatót széleskörű, a munkaviszony teljesítésének részleteire is kiterjedő utasítási jog illeti meg, ennél fogva bármely utasítás teljesítésének kötelezettsége lényeges munkavállalói kötelezettség. A közalkalmazott nem állíthat fel saját belátása szerint az egyes munkáltatói utasítások között sorrendet azok lényegességét illetően. A Kjt. 39. § (2) bekezdése szerinti, a közalkalmazotti kötelezettségek forrásait taglaló felsorolás sem értelmezhető prioritási sorrendként, és jogszerűen nem állítható, hogy az ott felsorolt kötelezettségkeletkeztető források közül az utasításteljesítési kötelezettséget megelőznék a szakmai szabályok, szokások. A II. rendű felperes egyébként is tévesen értékelte „egyéb szakmai szokás”-nak a bizonyítás útján egyébként is cáfolt munkahelyi gyakorlatot az évnnyitóval kapcsolatosan. Szakmai szokások alatt nem az adott munkáltatónál egyedileg kialakult szokást, hanem az adott szakma íratlan protokolljait, ágazati sztenderdjeit kell érteni.

[39] A felperesek terhére rótt kötelezettségszegések jelentős mértékének vizsgálata körében a kialakult bírói gyakorlatra utalva azt hangsúlyozta, akár egyetlen alkalommal történő jogosulatlan munkamegtagadás is rendkívüli felmentést vonhat maga után. Értékelési szempontként irányadónak tekintette, a rendkívüli felmentés a munkáltatói fegyelmezési eszköztár végső eleme és funkciója a hatékony fegyelmezés, így a munkáltatónak azt kellett igazolnia, hogy a szankció a szankcionált magatartás súlyához igazodott-e.

[40] Nem értékelte a kötelezettségszegések jelentőségét csökkentő tényezőnek az elmaradó órák szakszerű helyettesítését. Ez ugyan a diákok érdeksérelmét csökkentette, de a helyettesítés megszervezése kizárólag az alperesi iskolának volt köszönhető. E körülmény a felperesek javára nem szolgálhatott, ellenben a helyettesítések megzavarták a diákok rendes iskolai haladását és a munkatársakra, az iskolavezetésre is plusz terhet tettek, így a

helyettesítési szükséglet előidézése inkább súlyosította a felperesek kötelezettségszegését, a helyzet megoldása sem írható a javukra. Nem nyert igazolást, hogy a munkáltató a jogsértő hiányzásokat elnéző gyakorlatot alakított volna ki, a munkatársak jogszerű okból való távolléte (például betegség) esetében a vétkes kötelezettségszegés nem merül fel, így az e körben előadott felperesi érvelést sem fogadta el.

[41] Vizsgálta a felperesek azon hivatkozását is, hogy az alperes ugyan a tanulók jogainak védelmére is utalt a rendkívüli felmentésekben, a munkáltatói jogkör gyakorlója nem egyeztetett az igazgatókkal, a szülőkkel, és valójában nagyobb érdek- és jogsérelmet idézett elő. Ezzel szemben az alperes állította, a tanulók jogai, érdekei az engedetlenkedés megszüntetését kívánta akkor is, ha ezzel átmeneti létszámhiány és szolgáltatáskiesés lépett fel.

[42] Hangsúlyozta, a rendkívüli felmentés jogszerűségéhez kapcsolódóan alapvetően csak a felmentés közléséig felmerülő tények vizsgálhatók, e körben kitekintett az utólagos eseményekre is, amelyek nyilvánvalóan még nem alakíthatták az alperes tudattartalmát a szankció megtételekor. Úgy érvelt, mindezek arra nézve tudtak információval szolgálni, az alperesnek mennyire kellett reálisan számítania arra, hogy a rendkívüli felmentésekkel veszélyeztetheti mások jogainak érvényesülését. E körben értékelte, hogy a megállapított tényállás szerint a munkáltatói jogkör gyakorlója nem mérte fel, hogy az intézkedésének milyen hatása lesz a tanulók tankötelezettségének teljesítésére, az oktatás színvonalára és a rendkívüli felmentések következtében a tanulók valóban hátrányokat szenvedtek az oktatás színvonala, kontinuitása terén. Az alperesi intézkedés nem vette figyelembe, hogy a tanulók bizalmi, érzelmi kötődésre épülő tanulási folyamata sérül, ha létszám szerint pótolják is a kieső tanárt, és különösen igaz ez II. rendű felperes esetében egy végzős osztály, továbbá egy speciális tanulási teljesítményre orientált csoport (pl. nyelvi érettségi, osztályozó vizsga) vonatkozásában. Ugyanakkor az alperes részéről is alaposnak találta azt a hivatkozást, munkáltatóként figyelemmel kellett lennie arra, hogy a felperesek és kollégáik egy olyan, jogellenes munkabeszüntetéssel járó gyakorlatot folytattak, amely – a törvényes sztrájkkal ellentétben – szabályozatlan, nem konkrét sztrájkkövetelések mentén zajló, parttalan munkabeszüntetéseket vetített előre. Míg a jogszerű sztrájknál a munkáltató és a szolgáltatás biztonságának keretet ad a törvényes szabályozás [vannak határozott sztrájkkövetelések, amelyek az érdekvita tárgyát képezik, a felek együttműködni kötelesek (Sztrájk tv. 1. § (1) és (3) bekezdés, 4. § (1) bekezdés) és a jogellenességbe forduló sztrájk esetén a rendkívüli felmentésben álló munkáltatói szankcionálás lehetősége fennáll (BH1995. 545., BH1996. 563.)], a polgári engedetlenség eleve jogi kereteken kívül zajlik. Így semmi nem biztosítja, hogy ha a munkáltató, amely a tanulók Alaptörvény X. és XI. cikkében rögzített alapvető jogait, valamint az Nkt. 45. §-ában ágazati szinten rögzített, ebből levezetett jogait, tankötelezettsége teljesítésének kereteit köteles biztosítani, eltűri a polgári engedetlenséget, e kötelezettségeit teljesíteni tudja. Azt vitathatatlanak találta, hogy az iskolák életében, a tanulás folyamatában a mulasztások fennakadást keltettek, azzal együtt, hogy a felmentések is csupán a tanulói jogok veszélyeztetésére utalnak.

[43] Megállapította, egyszerre volt igaz, hogy a munkáltatói intézkedés rövid távon a tanulók jogait sértette, hosszú távon viszont azok biztosítására alkalmas eszköz volt. Érvelése szerint a munkáltatónak elsősorban a munkavállalói jogsértés súlyához, és nem az intézkedés

esetleges következményeihez kellett igazítania a szankció súlyát. Az alperes a kötelezettségszegés jelentős mértékének értékelésénél alappal tulajdonított annak jelentőséget, hogy a felperesek huzamosan, írásbeli és több ízben történő igazgatói szóbeli figyelemfelhívás ellenére nem hagytak fel a jogellenes munkabeszüntetéssel, és ezzel veszélyeztették az oktatás kontinuitását, a tanulók jogait. Az alperes joggal hivatkozott arra is, hogy minden azonnali hatályú jogviszony-megszüntetés természetes módon átmeneti létszámhiánnyal és a szolgáltatás átmeneti zavarával járhat, amelynek feloldása az intézkedésről való döntéskor még nem feltétlenül látható. A munkáltatói intézkedésnek a kötelezettségszegés súlyához, és nem a szolgáltatáskiesés várható mértékéhez kell igazodnia. Ezek a következmények valóban a célszerűségi szempontú munkáltatói mérlegelés körében értékelhetők, vagyis – a jelentős mérték megítélésének szempontjából – a jogvita keretein kívül esnek.

[44] A felperesek bizonyították, az iskola vezetésén keresztül, vagy közvetlenül folyamatosan és mindig előzetesen tájékoztatták a szülőket, diákokat, és sokan támogatták is az akciójukat, ami a kötelezettségszegés mértékét enyhíti. Ilyenként tekintett arra is, hogy az I. rendű felperes az elmulasztott 16 óra egynegyedét érintően küldött önállóan végezhető, tanulást segítő feladatot vagy megírandó dolgozatot a tanulónak, így erőfeszítései folytán kevésbé szenvedtek hátrányt a tanulók az órák kiesésével. Ugyancsak emiatt enyhítő tényezőként vette figyelembe a mulasztások súlyát illetően, hogy a polgári engedetlenségi mozgalom tagjai november 21-től igyekeztek gördülő rendszerben, azaz a munkaszervezést és tanítási folyamatot legkevésbé zavaró módon koordinálni a polgári engedetlenséget, azonban ezen időponttól már csak az I. rendű felperes részéről és csak egyetlen engedetlenséggel érintett nap volt, így ez a kötelezettségszegés súlyát már csekély mértékben érintette. Mindezek ugyanakkor a kötelezettségszegések jelentős mértékét, súlyát enyhítő tényezőknek minősültek, és a felperesek össze motívumaira, a következményeket enyhítő, a tanulók jogait védő törekvésekre utaltak.

[45] Nem tulajdonított jelentőséget annak, hogy az I. rendű felperes óráinak csak a 0,6 %-a, míg a II. rendű felperes óráinak 1,8 %-a maradt el éves viszonylatban. Utalva a bírói gyakorlatra azt hangsúlyozta, akár egyetlen, néhány órás munkamegtagadás is azonnali hatályú jogviszony megszüntetéssel értékelhető.

[46] Rámutatott, a felperesek arra is hivatkoztak, hogy az alperes nem tömegesen alkalmazta a megszüntetési szankciót, vagyis maga sem tartotta olyan jelentőségűnek a kötelezettségszegést, hogy az mindenképpen rendkívüli felmentést érdemelt volna. Ennek kapcsán hangsúlyozta, az alperesi tankerület működési rendjében jelentős zavart keltett volna, ha a 3.000 alkalmazottnak a polgári engedetlenségi mozgalomban részt vett 10 %-át azonnali hatállyal elbocsátják. A munkáltató mérlegelési körébe tartozó módon, ugyanazon kötelezettségszegéseket eltérően is értékelheti, és csekélyebb súlyú jogkövetkezmény alkalmazása nem tilos. A bíróság a munkáltató mérlegelési jogkörébe tartozó ilyen döntést csak annyiban vizsgálhatja, amennyiben a munkáltató a mérlegelés törvényes szempontjait megsérti [Mt. 285. § (3) bekezdés, BH2000.227.], például a különbségtétel az egyenlő bánásmód követelményébe, vagy a joggal való visszaélés tilalmába ütközik, ahogy ezt a perbeli esetben vizsgálta is.

[47] Nem értékelte külön enyhítő jellegű vonásnak, hogy a polgári engedetlenség békés keretek között zajlott, mivel ez nem érdem a köznevelésben dolgozó személyek részéről, hanem a legalapvetőbb magatartási követelmény. A munkabeszüntetések alkalmosságát ugyancsak nem vette figyelembe, mivel azok részben az országos sztrájknapokhoz, demonstrációs eseményekhez kapcsolódóan szervezeten, egyeztetten zajlottak, folyamatjellegűek voltak, és a vezetői figyelmeztetések ellenére is fennmaradtak. A gördülő rendszerre való átalakulás is arra utalt, hogy a résztvevők továbbra is fenn kívánták tartani az engedetlenségi aktivitásukat, a mulasztások nem szórványosak voltak. Mindezek túl hangsúlyozta, a kötelezettségszegés jelentős mértékén nem módosított az, hogy milyen – a felek jogviszonyán kívüli, a törvényhozás, vagy a végrehajtó hatalom által okozott – sérelmek motiválták a mozgalmat, és a demonstráció éppen arra irányult, hogy a közoktatás helyzetét javítsa. Önmagában a külső körülmények okozta sérelmeket az alperesnek nem kellett figyelembe vennie a szankcióról való döntésnél. Ezzel szemben azt, hogy a polgári engedetlenség éppen az e sérelmekkel kapcsolatban véleménynyilvánítás, mint alapjog gyakorlás megnyilvánulási formája volt, az alperesnek későbbiekben kifejtendőik szerint valóban értékelni kellett volna a jelentős mérték megítélésénél. Emellett a II. rendű felperes esetében a rendkívüli órarend alapján tanúsított mulasztások jellegét is figyelembe kellett venni kötelezettségszegésként, a jelentős mérték szempontjából a teljes mulasztott óraszámot kellett értékelni.

[48] Utalt arra is, az EJEK gyakorlata szerint az államnak bizonyos fokú tűrés kötelezettséget kell tanúsítani a formálisan jogellenes, de másokat nem akadályozó és békés demonstrációkkal kapcsolatban. E követelménynek az alperes magatartása meg is felelt, mivel a felperesek részéről sorozatos jogsértő magatartás tapasztalt, írásbeli és szóbeli figyelmeztetést adott a súlyos szankció alkalmazása előtt, amelyet egy pusztán demonstratív tartalom nélküli munkamegtagadás sorozat esetén már jóval hamarabb kiszabhatott volna.

[49] Végül azt vizsgálta, hogy a véleménynyilvánítási szabadságba való beavatkozás az EJEK esetjogában kifejtett szempontok szerint mennyiben volt szükséges egy demokratikus társadalomban, vagyis fennállt-e olyan, nyomós érdek, amely mentén a véleménynyilvánítást korlátozni lehetett. Ez a szükségességi-arányossági teszt jellegét öltő mérlegelést igényelt, amelynek során mindkét fél hivatkozása alapján értékelte, hogy a felperesek közalkalmazottak, ezen belül tanárok voltak, akiknek szerepe mintaadó a diákok számára. Az EJEK több döntésére utalva kiemelte, a tanárok tekintélyszemélyek a fiatalok részére, akiknek speciális kötelezettségeik és felelősségi területeik vannak, ami az iskolán kívüli magatartásukat is át kell, hogy hassa (Volkmer kontra Németország, 39799/98.; Mahi kontra Belgium, 57462/19.), szólásszabadságuk erősebb kötöttségeknek van alávetve. Munkaviszonyban – mint a felek együttműködésére, kölcsönös bizalomra épülő jogviszonyban – a munkavállalótól egyébként is fokozottabb lojalitás várható el, ami a szólásszabadság térrénumának szűkülésével jár (Rubins kontra Lettország, 79040/12.; Palomo Sánchez és Társai kontra Spanyolország, 28955/06., 28957/06., 28959/06. és 28964/06.; Matúz kontra Magyarország, 73571/10.). Ez fokozottan igaz a közszolgálatban dolgozók esetén, akiktől a szólásszabadság gyakorlása során magasabb fokú lojalitás várható el a demokratikus jogrend tiszteletben tartása érdekében (Vogt kontra Németország, 17851/91.; Wille kontra Liechtenstein, 28396/95.; Ahmed és mások kontra Egyesült Királyság,

65/1997/849/1056.; Kudeshkina kontra Oroszország, 29492/05.). Mérlegelni kellett azt is, hogy a felperesek álláspontja szerint éppen a közoktatás ügye mellett való bátor kiállásban kellett mintát adni a diákok részére. Ugyanakkor a felperesek ugyanilyen mértékben és módon tiltakozhattak volna a sztrájk keretei között, jogszerű véleménynyilvánításukat nem akadályozták, így véleményüknek – akár a sztrájkjog korlátozásával kapcsolatos véleményüknek – más módon is hangot adhattak volna. Értékelése szerint mindez arra mutat, hogy a felperesek esetében indokolt volt, hogy a diákoknak is mintaként szolgáló véleménynyilvánításuk ne öltön jogellenes formát.

[50] A felperesek nem vitatottan fontos, súlyos közéleti ügyben nyilvánítottak véleményt, ami mindig magasabb szintű védelmet élvez (Stoll kontra Svájc, 69698/01.; Animal Defenders International kontra Egyesült Királyság, 48876/08. Nem volt vitás az sem, hogy a felpereseket jószándék, őszinte motívum vezette, nem volt felfedezhető olyan rosszindulatú, ártó, érdekvezérelt motívum, ami a szólásszabadságba való erőteljesebb beavatkozás arányossága mellett szólna (Kudeshkina, Fuentes Bobo kontra Spanyolország, 39293/98., Palomo Sánchez). A polgári engedetlenség nem volt agresszív, sértő, támadó, hanem elfogadható, kulturált, sőt sokak által támogatott keretek között zajlott. Ugyanakkor az csak a felperesek szubjektív véleménye volt, hogy az egyetlen hatékony útját választották a véleménynyilvánításnak, a beavatkozás az alperes részéről nem volt önkényes, öncélú.

[51] Rámutatott, a szankció súlya szintén befolyásolhatja a beavatkozás arányosságát (Szima kontra Magyarország, 29723/11, Halet kontra Luxemburg, 21884/18.). A felperesek Vtv. 15. §-ában foglalt szabályokra való hivatkozását is megalapozatlannak találta, mivel jogszabályi előírás hiányában az alperes nem volt köteles a rendkívüli felmentés indokolásában kifejteni, miért nem alkalmazott az Mt. 56. §-a szerinti hátrányos jogkövetkezményt. Amellett foglalt állást, hogy az irányadó bírói gyakorlat szerint a perbelinél sokkal enyhébb esetekben is elfogadott a legsúlyosabb munkajogi szankció. A munkabeszüntetés – ha annak jogszerű oka nincs – munkajogi főkötelezettség sérelmét jelenti, így a figyelmeztetések mellett következetesen, rendszerbe foglaltan tanúsított munkabeszüntetés igen súlyos jogsértésnek minősül, amely a legsúlyosabb jogkövetkezményt is magával vonhatja. Utalt az Mfv.I.10.081/2018/5. számú döntésre, miszerint amennyiben a munkáltató huzamosabb ideig eltűr egy sorozatos munkavállalói jogsértést, az idő előrehaladtával a munkavállaló hallgatólagos jóváhagyást vélhet, és ez a későbbiekben erodálhatja egy súlyosabb munkajogi szankció okszerű alkalmazásának lehetőségét, illetve cáfolhatja, hogy a munkáltató jelentősnek tekint egy adott típusú jogsértést. Ez üzenetértékkel bírhat más munkavállalók felé is, akik bátorítást vélhetnek a jogsértő magatartás folytatására. Erre figyelemmel a munkáltató részéről a többszöri figyelmeztetés után indokolt volt súlyosabb szankciót alkalmazni. Az a körülmény, hogy a munkavállalók nem kaptak díjazást az elmulasztott órákra, nem tekintette szankciónak, hiszen az utasítás ellenére el nem végzett munkáért nem jár díjazás (Mt. 42. § (2) bekezdés b) pont).

[52] A szükségesség-arányosság körében értékelte azt, hogy a felperesek vonatkozásában volt-e az intézkedésnek dermesztő célzata, azaz arra irányult-e, hogy a véleménynyilvánításukat elfojtsa, továbbá a felperesek engedetlenkedő kollégái vonatkozásában felfedezhető-e dermesztő cél vagy hatás (Wille, Rubins, Csánics kontra Magyarország, 12188/06.; Wojtas-Kaleta kontra Lengyelország, 20436/02.). Kiemelte, az

EJEB ilyen esetekben hangsúlyt fektet arra, hogy a felpereseknek vagy az egyéb érintetteknek volt-e lehetőségük egyéb módon kifejezni a véleményüket, akadályozták-e őket véleménynyilvánítási szabadságuk gyakorlásának egyéb formáiban (Kotlyar). Rögzítette, a felperesek arról számoltak be, hogy a legális véleménynyilvánítást sem az alperes, sem más nem korlátozta sem ők, sem környezetük vonatkozásában, e téren senkit szankció nem ért. Bár a munkáltatói szankciónak érzékelhető hatása volt a polgári engedetlenségi mozgalom befagyására, ez nem jelentette egyúttal azt, hogy a felperesek vagy kollégáik véleménynyilvánítási lehetőségei is befagytak, sőt saját nyilatkozatuk szerint ez a véleménynyilvánítás legális formái felé terelte őket. Ugyanez történt a perbeli időben is, az alperesi vezetéstől kifejezett üzenetet kaptak arra nézve, hogy véleményüket legális formában kockázat nélkül kinyilváníthatják. E ponton tulajdonított jelentőséget annak, hogy a felperesek maguk kapcsolták össze elválaszthatatlanul a véleménynyilvánításukat egy súlyos munkajogi jogsértéssel. Nem várhatták el a munkáltatótól, hogy a cselekményük munkajogi aspektusára egyáltalán nem reagál, így számolniuk kellett azzal, hogy véleménynyilvánításuk e formájába erőteljesebb beavatkozást fognak tapasztalni. Azzal, hogy az alperes következetesen a mulasztás súlyát vette figyelembe, és a véleménynyilvánítás egyéb formáiba nem avatkozott bele, azt támasztotta alá, hogy az alperes a polgári engedetlenségnek nem a véleménynyilvánító aspektusára, hanem annak jogsértő vetületére reagált. A véleménynyilvánításnak csak a jogsértő magatartással összekötött megnyilvánulásait fagyasztotta be, amely összekapcsolás a felperesek magatartásának eredménye. Sem a felperesek, sem a kollégáik vonatkozásában nem találta kimutathatónak, hogy a véleménynyilvánítás dermesztésére irányult volna az alperes célja. A dermesztő hatás kizárólag a jogsértéssel egybekötött véleménynyilvánítást érte, ezért a kollégák vélemény szabadságának befagyasztását sem állapította meg.

[53] Összességében értékelése szerint a felperesek szólásszabadságába való beavatkozás az alperes részéről megfelelt az EJEE 10. cikk 2. bekezdésében írtaknak: jogszabályi engedély, jogszerű cél mentén, a szükségesség-arányosság kritériumainak megfelelően történt. Ez nem jelentett olyan tényezőt, amely a kötelezettségszegések jelentős mértékét oly módon befolyásolta volna, hogy a munkamegtagadás lehetséges jogkövetkezményeivel kapcsolatos szigorú bírói gyakorlattól eltérve a perbeli eset vonatkozásában az alperestől jelentősen nagyobb tűrésküszöböt várt volna el.

[54] A felperesek ezzel párhuzamosan a véleménynyilvánítás alapjogi karakterére is hivatkoztak a jelentős mérték cáfolata érdekében. E körben kiemelte, az Alaptörvény 28. cikke alapján a bíróságok kötelezettsége, hogy az alapjogokat a magánjog alanyai közötti viszonyokban is érvényre juttassák, ezért vizsgálnia kellett, hogy az alperesi intézkedés sértette-e a felperesek véleménynyilvánítási szabadságát, amely az Alaptörvény IX. cikkében rögzített alapvető jog.

[55] Utalt arra, hogy az alperesi tankerület, mint munkáltató és a felperesek között fennállt közalkalmazotti jogviszonyra is alkalmazandók az Alkotmánybíróság által a 14/2017. (VI. 30.) AB határozatban – munkaviszonyból származó jogvita kapcsán – kifejtettek a véleménynyilvánítási szabadság munkaviszonyban történő korlátozása alkotmányosságának szempontjairól. Azt kellett mérlegelnie kellett, hogy nem került-e sor az Alaptörvény I. cikk

(3) bekezdésében meghatározottak szerint a felperesek véleménynyilvánítási szabadságának túlzott, alaptörvényellenes korlátozására a felperesek jogviszony-megszüntetése révén.

[56] Az Alkotmánybíróság e határozata szerint a véleménynyilvánítási szabadság legbensőbb védelmi köréhez tartozik a közélettel összefüggő vélemény. Következtes az Alkotmánybíróság gyakorlata abban is, hogy a közéleti szólás szabadságának megítélésekor a véleményssabadságból fakadó alkotmányjogi mércét különös szigorral szükséges érvényre juttatni, vagyis az ilyen szólások erősebb védelmet élveznek, korlátozásuk még szűkebb körben nyerhet igazolást {7/2014. (III. 7.) AB határozat, 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, 31/2014. (X. 9.) AB határozat; 3/2015. (II. 2.) AB határozat; 5/2015. (II. 25.) AB határozat, 9/2015. (IV. 23.) AB határozat). Ezért nem volt jelentősége annak az alperes által hivatkozott tényezőnek, hogy a felperesek nem is az alperes, hanem az állam érdekkörében felmerülő sérelmeiket artikulálták, ugyanis a felperesek bármilyen tárgyú véleménynyilvánítása védelmet élvezett az Alaptörvény IX. cikkének keretei között.

[57] Mindezekre figyelemmel megállapította, a véleménynyilvánítás alapvető jogát az alperes a tankötelezettség teljesíthetősége, az ezzel összefüggő tanulói alapjogok érdekében szükséges és arányos mértékben korlátozta. Az alapjogi aspektus nem befolyásolta a kötelezettségszegés jelentős mértékét oly módon, hogy a munkamegtagadás lehetséges jogkövetkezményeivel kapcsolatos szigorú bírói gyakorlattól eltérve a perbeli eset vonatkozásában az alperestől jelentősebb, nagyobb türekszüzböt várt volna el.

[58] A fentiek alapján úgy foglalt állást, a kötelezettségszegés mértéke szempontjából elsődlegesen irányadó, a felperesek által öt-öt alkalommal tanúsított, világos figyelmeztetés ellenére sorozatosan tovább folytatott mulasztás (a munkáltatói utasítás szerinti munkavégzés megtagadása) a kötelezettségszegés súlyának mértékét csökkentő és növelő tényezőkkel együtt jelentős mértékű kötelezettségszegést képez. Megjegyezte, a felperesek a per során maguk emelték ki azt, bár tudták tevékenységük munkajogi értelemben vett szabálysértő, kockázatos jellegét, e kockázatot mégis vállalták. Ezáltal szándékosan olyan magatartásformát választottak, amelynek jogszabályba ütköző voltát eleve tudták, amit a munkáltató az események folyamán vissza is jelzett nekik. Ezzel együtt vállalták, hogy az általuk morálisan helyesnek tartott attitűd következetes véghezvitelének áráként akár súlyos munkajogi következményekkel szembesülhetnek, ennek realizálódásával számolniuk kellett.

[59] A munkáltatói intézkedés részbeni elkészttsége körében utalt az alperes által is hivatkozott bírói gyakorlatra, mely szerint a rendkívüli felmondási jog (a perbeli esetben rendkívüli felmentési jog) gyakorlására nyitva álló határidő az azonos vagy hasonló jellegű kötelezettségszegések esetén az utolsó kötelezettségszegés tudomásra jutásával veszi kezdetét [BH2000.32., (Mfv.I.10.615/1998), Mfv.X.10.146/2020/6., Mfv.II.10.711/2016/5., Szegedi Ítéltábla Mf.40052/2020/5., Pécsi Ítéltábla Mf.30.001/2022/5.]. Az I. rendű felperes esetében az utolsó kötelezettségszegésre 2022. november 15. napját követően került sor, amelyről a szolgálati út igénybevitelével értesítették az alperest. A II. rendű felperes esetén az utolsó mulasztás 2022. november 18-án volt, a sikeresen kézbesített rendkívüli felmentést részére 2022. december 5-én, hétfőn adták postára, így az Mt. 25. § (3) bekezdése szerinti

szubjektív határidő 2022. november 19-én elkezdődött, és az Mt. 25. § (5) bekezdése alapján a perbeli postára adási nap volt a határidő utolsó napja. A korábbi kötelezettségszegések azonos típusúak voltak, így az alperes jogszerűen vette figyelembe a teljes polgári engedetlenségi aktivitást, minden kötelezettségszegéssel érintett napot. A rendkívüli felmentés kapcsán az alperes a Kjt. 33/A. § (3) bekezdése szerinti szubjektív határidőt megtartotta, mert a perben rendelkezésre álló adatok szerint az utolsó kötelezettségszegésről való tudomásszerzéstől számított 15 napon belül gyakorolta rendkívüli felmentéshez kapcsolódó jogát. Mindezek alapján megállapította, a rendkívüli felmentések a Kjt. 33/A. § (1) – (2) bekezdése szerint jogszerűnek minősültek.

[60] Figyelemmel arra, hogy a rendkívüli felmentéseket formálisan jogszerűnek találta, a felperesek hivatkozása szerint vizsgálta, azok az Ebktv. 8. § j) pontjába ütköző módon nem sértik-e az egyenlő bánásmód követelményét, ennek okán nem minősülnek-e mégis jogellenesnek.

[61] A felperesek érvelése szerint az Ebktv. 8. § j) pontjába illeszkedő politikai véleményük (a polgári engedetlenség megengedhetősége) alapján közvetlen hátrányos megkülönböztetés érte őket, azaz az ilyen véleményt nem valló kollégáikhoz képest kedvezőtlenebb bánásmódban részesültek. Az alperes elfogadta, hogy a felperesek sikerrel valószínűsítették a megjelölt védett tulajdonságukat, nem vitatta az összehasonlítható helyzetben lévő csoport mibenlétét sem, továbbá a hátrány bekövetkezését [Ebktv. 19. § (1) bekezdése szerinti feltételek teljesültek]. Ezért az Ebktv. 19. § (2) bekezdése szerinti osztott bizonyítási érdek és teher szabályát követve az alperes érdekében állt kimenteni magát, a diszkrimináció jogkövetkezményei alóli mentesüléshez. A három kimentési fordulat közül az alperes arra hivatkozott, hogy az egyenlő bánásmód követelményét megtartotta, vagyis nem volt oksági összefüggés a védett tulajdonság és az okozott hátrány között, ezt az érvelést megalapozottnak találta.

[62] Rögzítette, a polgári engedetlenség egy olyan véleménynyilvánító aktus volt, amely magában foglalja a polgári engedetlenség megengedhető voltával kapcsolatos véleményt (vagyis a védett tulajdonságot). A felperesek cselekményében a jogsértő magatartás a korábban kifejtettek szerint véleménynyilvánító aktussal fonódott össze, és ez – diszkriminációs szempontból – magában foglalta a védett véleményt is. Az alperes azt nem tudta igazolni, hogy kifejezetten a legtöbb órát engedetlenkedő pedagógusokat választotta ki, de mindkét felperes esetében igazoltnak találta, hogy sorozatos figyelmeztetés ellenére abba nem hagyott, jelentős mértékű utasításmegtagadást tanúsítottak, amellyel legalábbis saját iskolájukban a legtöbbet mulasztók között voltak, amelyre adekvát szankció volt a rendkívüli felmentés.

[63] Emellett a kifejtettek szerint nem találta igazoltnak, hogy lett volna a szankciónak kifejezetten a véleménynyilvánítással összefüggő oka. A védett tulajdonsággal rendelkezők között is volt különbség a véleménynyilvánítás intenzitása, feltűnősége között, de az I. rendű felperesnél sem tudott azonosítani olyan körülményt, hogy bármi módon kiemelkedett volna a többi véleménynyilvánító sorából, míg a II. rendű felperes kifejezetten a csendesebbek közé tartozott. Fontos szempontként vette figyelembe, hogy a legális

véleménynyilvánításban senkit nem ért hátrány. Ezek alapján arra következtetett, hogy az alperesi döntést nem a véleménynyilvánítás befolyásolta, hanem a munkajogi jogsértésre kívánt választ adni. Még az oktatás színvonalára gyakorolt rövidtávú hatást sem vette figyelembe intézkedése mérlegelésekor, hiszen az igazgatókkal sem egyeztetett e téren. Az alperes a Kjt. 33/A. § szabályai szerint jogszerűen okozott munkajogi hátrányt a munkajogi jogsértés szankcionálásaképpen, és az nem róható a terhére, hogy ez egyúttal az adott véleményt kinyilvánítókat is hátrányként érintette. Mindezek alapján megállapította, az alperes sikerrel bizonyította, nem specifikusan a polgári engedetlenség megengedhetőségéről szóló vélemény képezte a felpereseknek való hátrányokozás okát, ezzel kimentette magát a diszkrimináció jogkövetkezményei alól.

[64] Figyelemmel arra, hogy a rendkívüli felmentéseket jogszerűnek találta, és azok az egyenlő bánásmód követelményét sem sértették, a felperesek hivatkozásainak nyomán vizsgálta, hogy a rendkívüli felmentések az Mt. 7. §-ába ütköző módon a joggal való visszaélés tilalmába ütköztek-e, amit a rendkívüli felmentések idején hatályban volt szabályai szerint a felperesek érdekében állt alátámasztani.

[65] Hangsúlyozta, a Kjt. 33/A. § (1) bekezdésének a) pontja szerinti perbeli intézkedés a munkáltatói fegyelmezési eszköztár végső eleme, amely jogintézmény rendeltetése, hogy a legsúlyosabb, minősített kötelezettségszegést elkövető közalkalmazottal szemben hatékony fegyelmezési eszközül szolgáljon. Visszaélésszerű joggyakorlás akkor valósul meg, ha a jog gyakorlója valamely jogát annak rendeltetésétől eltérően gyakorolja. Ilyennek minősül különösen, ha a joggyakorlás – a törvény példálódzó megfogalmazása szerint – mások jogos érdekeinek csorbitására, érdekérvényesítési lehetőségeinek korlátozására, zaklatására, véleménynyilvánításának elfojtására irányul vagy ehhez vezet.

[66] Rámutatott, a joggal való visszaélés tilalmának ítélezési gyakorlatáról szóló kúriai joggyakorlatelemzés eredményét összefoglaló jelentés ezzel összhangban rögzítette, hogy a fenntartandó gyakorlat szerint, a lényeges, vétkes és jelentős mértékű kötelezettségszegés fennállta esetén általában nem állapítható meg a rendeltetésellenes joggyakorlás/joggal való visszaélés (Mfv.II.10.114/2014/5., EBH2014.M.25). Ilyen jogsértés esetében ugyanis a munkáltató a rendkívüli felmentést jellemzően éppen annak rendeltetése szerint, vagyis a minősített kötelezettségszegés szankcionálására használja. A joggyakorlatelemzés azonban az „általában” fordulattal jelzi, hogy nem zárható ki a visszaélésszerűség ilyenkor sem, ezért vizsgálta a felperesek e vonatkozásban tett hivatkozásait.

[67] A felperes a visszaélésszerűség körében hivatkozott arra, hogy az alperesi intézkedés súlyosan sértette a tanulók jogait, e körben említve a tényállásban megállapítottak szerint az oktatás kontinuitásával, színvonalcsökkenésével kapcsolatos következményeket. Ezzel az érveléssel kapcsolatban megismételte a korábbiakban kifejtetteket, miszerint a rendkívüli felmentésnek természetes velejárója, hogy egy darabig szolgáltatáskiesést okozhat a munkáltatónál. A rendkívüli felmentés a jogsértés súlyához, minősített jellegéhez kapcsolódó módon a legszigorúbb munkáltatói szankció, melynek alaposságát a minősítő

ismérvek megvalósulása adja. Mivel a minősített kötelezettségszegés a felperesek esetében megvalósult, az alperes erre alapítva adekvát módon alkalmazta e szankciót. Hangsúlyozta, nem volt adat arra, hogy az intézkedés kifejezetten a tanulók jogos érdekeinek csorbítására irányult volna. A tanulók jogaira gyakorolt negatív hatás viszont álláspontja szerint a perbeli esetben önmagában nem tette visszaélésszerűvé a munkáltatói intézkedést.

[68] Rögzítette, miszerint a felperesek arra is hivatkoztak, hogy a rendkívüli felmentéseknek vonatkozásukban is dermesztő célzata volt, vagyis véleménynyilvánításuk elfojtására irányult, és engedetlenkedő kollégái viszonylatában is ez volt a célja és hatása, ami szintén megalapozná a joggal való visszaélést. Az alperes álláspontjával szemben úgy foglalt állást, semmi nem zárja ki, hogy az Ebktv. 8. § j) pontjának hatálya alá tartozó, kiemelt, az antidiszkriminációs jog hatálya alatt is védelmet élvező vélemények egyúttal joggal való visszaélés alapjául szolgálhatnak. A kétféle jogintézmény által védett vélemény nem külön halmazokat képez, hanem a visszaélésszerű magatartás alapjául potenciálisan szolgáló, bármiféle vélemények körén belül, azok részét képezik azon vélemények, amelyek egyúttal – diszkrimináció szempontjából sérülékeny társadalmi csoportot képző voltak miatt – az Ebktv. hatálya alá eső védett véleménynek is minősülnek, s ezért a perbeli időben hatályos szabályok szerint kedvezőbb bizonyítási szabályok szerinti igényérvényesítést tesznek lehetővé.

[69] A dermesztő cél és hatás szempontjából a felek a véleménynyilvánítás szabadságával kapcsolatban kifejtettekre hivatkoztak, továbbá arra is, hogy az alperes a sajtóban tette közzé először a megszüntetésekről szóló hírt, ami szintén megfélemlítő célzatra utal. Ezzel kapcsolatban a fentiekben már kifejtett álláspontjára utalt, miszerint az intézkedések célja a polgári engedetlenség, mint kötelezettségszegés befagyasztása volt, és hatása is csak annyiban volt kimutatható, hogy a polgári engedetlenség visszaszorításában közrehatott. Tényszerűen nem találta igazoltnak, hogy a megszüntetésekről szóló sajtóhír az alperestől származott volna, illetve ennek hatásával kapcsolatban az sem nyert alátámasztást, hogy a polgári engedetlenség formájában megvalósuló véleménynyilvánításokon kívül, egyéb véleménynyilvánításokat érintően lett volna elbátortalanító hatása. Rámutatott, a rendkívüli felmentéshez való jognak éppen az a rendeltetése, hogy a munkajogi jogsértéseket szankcionálja, illetve generális prevenciós hatást érjen el a kollégák körében, hogy a jövőben tartózkodjanak a hasonló jogsértésekről. Ennek megfelelően az alperes rendeltetésének megfelelően alkalmazta a rendkívüli felmentések szankcióját, a véleménynyilvánítás egyéb formáit tiszteletben tartotta.

[70] Megjegyezte, a felperesek arra helyesen hivatkoztak, hogy nem volt igazolt, hogy számos engedetlenkedő munkatársuk közül a jogsértés súlyának megfelelően választotta ki őket az alperes, nem derült fény arra, hogy mi volt valójában a kiválasztás indoka. Úgy ítélte meg, hogy ez azonban még nem elégséges annak alátámasztásául, hogy az alperes visszaélt a rendkívüli felmentéshez való jogával. A munkajog a munkáltatóval szemben nem támaszt olyan követelményt, hogy több jogsértő munkavállalóval szemben a jogsértés súlyával lineárisan arányosan alkalmazzon szankciót. A felmondás jogszerűségét a bírói gyakorlat értelmében nem érinti, ha más munkavállalóval szemben hasonló kötelezettségszegés miatt a munkáltató nem alkalmaz jogkövetkezményt. A fegyelemsértés szankcionálása mérlegelési jogkörbe tartozó döntés, mely csak akkor minősül jogellenesnek, ha a munkáltató a mérlegelés törvényes kereteit átlépi. A formálisan jogszerű rendkívüli

felmentés esetén ilyen korlátot képezhet a joggal való visszaélés tilalma, a felperesek maguk is azt állították, és a bizonyítás eredménye is arra vezetett, hogy nem derült ki miért a felperesek lettek kiválasztva. Visszaélésszerű célzat hatás nem igazolódott a formálisan jogszerű – vagyis jogsértés jellegénél, súlyánál fogva megalapozott – szankció alkalmazásával kapcsolatban. A rendkívüli felmentések tehát jogszerűnek bizonyultak mindegyik felperes esetében, nem ütköztek az egyenlő bánásmód követelményébe és a joggal való visszaélés tilalmába sem.

[71] A sérelemdíjra való igényt a felperesek az Mt. 9. § (1) bekezdésére a Ptk. 2:42. § (1) és (2) bekezdésére, valamint 2:43. § c) pontjára alapították. Állították, a munkáltató hátrányos megkülönböztetést alkalmazott velük szemben közalkalmazotti jogviszonyukkal összefüggésben, ami a 3206/2014. (VII. 21.) AB határozattal összhangban olyan nem vagyoni sérelmet eredményezett, amely alapján a Ptk. 2:52. §-a szerinti sérelemdíjra jogosultak. Részletesen előadták a sérelemdíj mértékét megalapozó tényeket, körülményeket, amelyeket az alperes – túlnyomórészt, a tényállásban foglaltak szerint – nem is vitatott. Az alperes ugyanakkor vitatta, hogy személyiségi jog-sértés történt a felperesek által állítottak szerint. E körben arra mutatott rá, a korábban kifejtettek szerint nem találta megállapíthatónak azt, hogy a felperesek vonatkozásában az alperes nem tartotta meg az egyenlő bánásmód követelményét. A bizonyítási érdekről adott anyagi pervezetéssel összhangban ennek bizonyítatlanságát a felperesek terhére kellett értékelnie és emiatt a felperesek sérelemdíjra nem jogosultak.

A felperesek fellebbezése

[72] A felperesek fellebbezésükben elsődlegesen az elsőfokú ítélet megváltoztatásával az alperes teljes kereset szerinti marasztalását, másodlagosan az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra, és új határozat hozatalára utasítását kérték első- és másodfokú perköltségigényük érvényesítése mellett.

[73] A tényállás megállapítása kapcsán kifogásolták, hogy a II. rendű felperes tekintetében az évnyitóval kapcsolatosan az nem tükrözi pontosan a tanúk által előadottakat, a tanúvallomások egymást kiegészítve ugyanis alátámasztják, hogy aznap tanmenetet írt az iskolában az előírt időtartamban. Ezért az évnyitó napján kötelezettségszegés részéről nem állapítható meg.

[74] Az elsőfokú bíróság a 2022. szeptember 1-jén végzett munkájával és jogi megítélésével kapcsolatosan több helyen pontatlan, illetve téves megállapításokat tett és emiatt téves jogi következtetéseket vont le. A Intézmény² igazgatója tanú³, tanú⁵, tanú⁴, tanú⁶ tanúk vallomásukban megerősítették, az évnyitó ünnepség kizárólag az időjárás miatt maradt el és nem a II. rendű felperesnek felróható okból. Ilyen indokot egyébként sem jelöl meg a rendkívüli felmentés, kizárólag azt, hogy nem végzett munkát és e körülményre az alperes sem hivatkozott a per során. A tanúk egybehangzó vallomásából az állapítható meg,

hogy az évnnyitót illetően az a gyakorlat alakult ki, miszerint 4 órát kellett az iskolában tartózkodni a kötött munkaidő terhére és amennyiben a pedagógus nem volt osztályfőnök, ebből 3 órát kellett egyéb pedagógiai feladatokkal eltölteni. Az igazgató a rendhagyó helyzetre tekintettel a 4. órát, mivel az ünnepség elmaradt, senkin nem kérte számon. Így a II. rendű felperes esetében aznap mulasztott órák tekintetében egyetlen munkaóra sem vehető figyelembe. Az elsőfokú bíróság is elismerte az ítéletében, hogy az érintett órák tekintetében valós kötelezettségszegés nem állapítható meg (elsőfokú ítélet [200] bekezdés), de arra hivatkozott, hogy a II. rendű felperes maga adott szándékosan megtévesztő információt, amikor azt jelezte, polgári engedetlenségben vesz részt. A munkáltatótól azonban elvárható, hogy a legsúlyosabb szankció alkalmazását megelőzően teljeskörűen feltárja a tényállást, és nem csupán nyilvántartások adataira alapozva hozzon döntést. Így éppen az alperes volt, aki maga is felróhatóan járt el, amikor elmulasztotta a megalapozott döntéshez szükséges információk beszerzését.

[75] Hangsúlyozták, tudomásszerzés alatt a tények olyan ismeretét kell érteni, amely alapján alapos következtetést lehet levonni az érintett munkavállaló személyére, továbbá a jogellenesség, a vétkesség, a kötelezettségszegés mértékére, annak jelentőségére. E körülmények felismerése gyakran erre irányuló vizsgálat lefolytatását igényli. Az alperesnek azok a listák álltak rendelkezésére, amelyeket a polgári engedetlenségben résztvevő pedagógusok írtak alá, a részvételi szándékukat jelezve az iskolának. Az elsőfokú bíróság anyagi pervezetés során tett felhívása ellenére sem csatolt az alperes semmilyen nyilvántartást a felperesek által mulasztott órák tekintetében, tehát a bíróság azok létezéséről és azok adatairól nem tudott meggyőző tudomást szerezni.

[76] Az alperes a polgári engedetlenségben résztvevő pedagógusok órarendjének bekérésén túl semmilyen megkeresést, kérdést nem intézett az iskola vezetéséhez, ezt a tanúvallomások alátámasztották. Továbbá 2022. szeptember 2-án és október 5-én nem az az órarend volt érvényben, amelyet a saját nyilvántartása elkészítéséhez használt az alperes, így a mulasztott órák számát illetően nem kaphatott pontos képet. Az alperes nem ismerte a tényeket ahhoz, hogy alapos következtetésekre alapozva hozza meg döntését, amit igazol az, hogy a kiválasztás szempontjait a mai napig homály fedi. A tanúk egyike sem értette, hogy miért pont a felperesekre esett a választás. Mindezekre tekintettel megállapítható, a II. rendű felperes rendkívüli felmentésének indoka nem valós annyiban, hogy 2022. szeptember 1-jén a felmentésben írtakkal ellentétben a tanúk által igazolt munkát végzett az aznapra számára előírt időtartamban. E körülményt a kötelezettségszegés jelentős mértékének vizsgálata során is figyelembe kellett volna vennie az elsőfokú bíróságnak. Az alperes azáltal, hogy nem tette meg az általában elvárható lépéseket annak érdekében, hogy tényszerű ismereteket szerezzen az évnnyitó napján történetekről, felróhatóan megsértette az Mt. 6. § (2) bekezdésében deklarált együttműködési kötelezettségét, figyelemmel az Mfv.10.095/2020/4. számú döntésben foglaltakra is.

[77] Az elsőfokú ítélet indokolásában foglaltakkal szemben kötelezettségszegéseik jelentős mértéke nem állapítható meg. A Kjt. 33/A. § (1) bekezdés a) pontja szerinti szankció jogszerű alkalmazásához nem elég a kötelezettségszegést igazolni, szükséges annak súlyosságát is alátámasztani. Az elsőfokú bíróság az egyedi körülményeket nem értékelte megfelelően azzal együtt, hogy ítéletében több bírósági döntést is hivatkozási alapként jelölt

meg álláspontja alátámasztására. E jogesetekben azonban minden esetben előzetes tájékoztatást vagy bejelentést nélkülözve maradtak távol az érintettek a munkahelyüktől és nem vették fel a munkát, illetve egyéb minősítő tényező is súlyosította a tényállást. Ezekből következően az egyszeri magatartás nem önmagában alapozza meg a rendkívüli szankciót, hanem az ügy egyéb körülményeit is vizsgálni kell annak érdekében, hogy az adott magatartást jelentős mértékűnek lehessen tekinteni. A Kúria az Mfv.I.10.439/2017/8. számú határozatában is hangsúlyozta, hogy a munkavállaló terhére rótt kötelezettségszegés súlyát mindig az adott munkakör és a helyzet alapján kell értékelni. Jelen perbeli esetben az egyedi jellegzetességek figyelmen kívül maradtak, így a levont következtetések hibásak. Az elsőfokú bíróság bár figyelembe vette enyhítő körülményként azt, hogy folyamatosan és előzetesen tájékoztatták a szülőket és diákokat (támogatásuk mellett), de tévesen elfogadta az alperes azon érvelését, hogy akár egy alkalommal elkövetett kötelezettségszegés jelentős mértékűnek tekinthető.

[78] Előzetesen jelezték az iskolának távolmaradásukat, amelynek hátterében egy méltányolható ok állt. Az órákat azért nem tartották meg, mert az Alaptörvényben biztosított véleménynyilvánítási jogukkal élve fejezték ki azon álláspontjukat, hogy a közoktatás változtatásokra szorul, céljuk a pedagógusok és a diákok helyzetének javítása, az oktatási rendszer megreformálása volt. Az előzetes bejelentéssel segítették azt, hogy esetleges helyettesítésük megszervezése gördülékenyebbé váljon. Az elmulasztott tanórák számából már önmagában levonható az a következtetés, hogy kötelezettségszegésük nem érte el a jelentős mértéket. A per tárgyát képező kötelezettségszegésig mindenben eleget tettek közalkalmazotti feladataiknak, a II. rendű felperes esetében ez azt jelenti, hogy majdnem 10 éven keresztül nem merült fel vele szemben kötelezettségszegés.

[79] Az elsőfokú bíróság elismerte azt, hogy a polgári engedetlenségi mozgalom a perbeli időben nem okozott feloldhatatlan fennakadásokat az érintett iskolákban. E körben hangsúlyozták, hogy 2022. november 21-től a polgári engedetlenségi mozgalom gördülő rendszerben történő munkabeszüntetésre tért át annak érdekében, hogy a munkaszervezést és a tanítási folyamatot legkevésbé zavaró módon koordinálják a mozgalmat. Minderről a munkáltatónak tudomása volt. Ezek egyértelmű bizonyítékai annak, hogy a pedagógusmozgalom résztvevői mindvégig szem előtt tartották a tanulók jogainak védelmét, mindezt velük szemben a kötelezettségszegés jelentős mértékét alátámasztó körülményként értékelni teljes következtelenséget jelent. Az elsőfokú bíróság azt állapította meg, egyszerre volt igaz, hogy a munkáltatói intézkedés rövid távon a tanulók jogait sértette, hosszú távon viszont annak biztosítására alkalmas eszköz. Ugyanezen logika mentén azonban a felperesek magatartását illetően is elmondható, hogy a mozgalom rövid távon sérthette, de hosszú távon egyértelműen a tanulók jogainak védelem érdekében történt. Az elsőfokú bíróság annak sem tulajdonított jelentőséget, hogy az órák a tanévre vetített időtartam tekintetében csekély számban maradtak el a polgári engedetlenség miatt. Az I. rendű felperesnél 0,6 %-a, míg a II. rendű felperesnél 1,8 % ez a mérték a tanévre eső órák viszonylatában. A tanév az elsőfokú bíróság álláspontjával ellentétben nem egy, a felperesek által véletlenszerűen meghatározott, mesterségesen kijelölt időtartam, figyelemmel az Nkt. 4. § 30. pontjára és a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 7/A. § (1) bekezdésére. Ellenben az elsőfokú bíróság elfogadhatónak találta, hogy az alperes maga határozott meg egy – valójában – mesterséges referencia időtartamot, amikor 2022. november 30. napjával húzott egy határvonalat. A tanévhez történő viszonyítás – figyelembevételével, hogy az adott tanévre vonatkozó tananyag leadásának ezen

időtartamon belül kell megtörténnie – nem tekinthető a felperesek által mesterségesen meghatározott referencia időtartamnak, az jogszabályi alapokon nyugszik, szemben az önkényesen megjelölt alperesi időtartammal.

[80] A kiválasztás szempontjainak okszerűtlensége is megállapítható az elsőfokú ítéletben rögzítettek kapcsán. Az alperes mindvégig kitartott azon álláspontja mellett, hogy a rendkívüli felmentések során kizárólag munkajogi szempontokat értékelt és ezt az elsőfokú bíróság elfogadta. A 2023. január 27-i ellenkérelmében az alperes előadta, azért a felperesekre esett a választás, mert az ő szabályszegésük kirívó volt. Mindezt finomítva a 13.M.70.850/2022/33. számú jegyzőkönyv szerint már úgy fogalmazott, a legsúlyosabbnak minősülő jogsértéseket szankcionálták, amely lényegében azt jelenti, hogy a legtöbb tanórát mulasztó pedagógusokat. Ezen állításait azonban az alperesnek nem sikerült bizonyítania. Az alperesi előadást cáfolja az I. rendű felperes kapcsán tanú1 iskolaigazgató és tanú7 tanúvallomása, a II. rendű felperes kapcsán tanú5, tanú6 és tanú3 iskolaigazgató tanúvallomása. A tanúk egybehangzóan azt állították, nem az I. rendű felperesnek volt a legtöbb mulasztott óraszám, II. rendű felperes pedig közel azonos óraszámot mulasztott, mint az iskola többi polgári engedetlenségben résztvevő pedagógusa. A II. rendű felperesnél azt is értékelni kell, hogy könyvtárosként nem a tanulókkal töltendő órái is voltak, amelyeknek a tanórákkal azonos súlyú értékelése erősen vitatható. Mindezek cáfolták azt az alperesi állítást, hogy a legsúlyosabb jogsértést szankcionálta a rendkívüli felmentéssel. Az elsőfokú bíróság maga is rögzítette, a kiválasztás tényleges szempontjai ismeretlenek maradtak, még az iskola vezetésének is, akik a polgári engedetlenségben részvételt jelző pedagógusok listáját vezették. A perbeli adatok alapján kijelenthető, hogy nem a felperesek kötelezettségszegései voltak a legsúlyosabbak. Az alperes nem tette meg az általában elvárható lépéseket annak érdekében, hogy tényszerű ismereteket szerezzen a felperesek valós kötelezettségszegéséről, nem rendelkezett megbízható, valós tényeken alapuló és visszakereshető adatokat tartalmazó nyilvántartással a mulasztott tanórák tekintetében. Az alperesi szervezeti képviselő vallomása szerint a kiválasztás szempontjait „annak a bizonyos excel táblának az adatai igazolták”, ami a bevétele szerint egy dinamikus, folyamatában fejlesztett és vezetett nyilvántartás volt, ezt azonban a peres eljárás során az alperes nem tudta prezentálni. Mindezekből megállapítható, hogy az alperesi szervezeti képviselő vallomása alapján is, azt a körülményt homály övezi, hogy miért pont kettő pedagógus jogviszony megszüntetése mellett döntöttek.

[81] Az alperes hivatkozásával szemben vizsgálendő, hogy a rendkívüli felmentésekre vonatkozó döntések meghozatala során célszerűségi szempontokat is mérlegelt-e az alperes, és téves az az álláspont, hogy e szempontok a jogvita keretein kívül esnek. A felperesek kötelezettségszegő magatartására hivatkozással került megszüntetésre a jogviszony, az MK 95. számú állásfoglalás az átszervezés következtében felmondás útján megszűnő jogviszonyok kapcsán tesz megállapításokat. Így a perbeli esetben vizsgálendő az a körülmény, mi az indoka annak, hogy a jellegét tekintve, szinte azonos kötelezettségmegszegést megvalósító közalkalmazottak közül néhánynak a jogviszonyát megszüntették rendkívüli felmentéssel, a többséggel szemben ugyanakkor hátrányos jogkövetkezményt nem alkalmaztak. Elvárható, hogy a mérlegelés szempontjait a munkáltató egyformán terjessze ki. Az Mt. Kommentár is hangsúlyozza, hogy azonnali hatályú felmondás indokát súlytalanná teheti, ha más munkavállalók magatartásának megítélésénél a munkáltató eltérő mércét alkalmaz, ami a perbeli esetben viszont megtörtént.

[82] A II. rendű felperes esetében az évnnyitó napján ténylegesen teljesített munkavégzés csökkenti az elmaradt órák számát, amit a jelentős mérték körében kellett volna értékelni a javára. Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a kötelezettségszegés jelentős mértéke körében kellett figyelembe venni, hogy a szankcionálással egyúttal a véleménynyilvánítási jogba való beavatkozás történt. Az ítélet leszögezte, magatartásuknak egyértelműen volt véleménynyilvánító karaktere, függetlenül attól, hogy személyes véleményüket eljuttatták-e az alpereshez. A perbeli időszakban közismert és köztudomású célokkal rendelkező polgári engedetlenségi mozgalomhoz kapcsolódtak, és minden esetben jelezték, hogy véleménynyilvánítási céllal tagadják meg az óráik megtartását. Az alperesnek arra is tekintettel kellett lennie, hogy a munkajogi szankció alkalmazásával egyben a véleménysszabadságba is beavatkozik. Az elsőfokú bíróság azt is rögzítette, hogy a cselekményük az EJEE 10. cikkének védelmi körébe tartozó véleménynek minősül. Az EJEB töretlen gyakorlata szerint a véleménysszabadság a munkahelyen is érvényesül, különösen igaz ez a közszolgálati jellegű jogviszonyokra (Matúz kontra Magyarország). Az egyén és a közösség egészének egymással versengő érdekei között kell egyensúlyt teremteni, amelyben az állam mérlegelési jogkörrel rendelkezik. A mérlegelési jogkört szűkíti az a fontos tény az, hogy véleménynyilvánításuk kifejezetten közügyben történt. Mindezekre tekintettel az elsőfokú bíróság nem járt el helyesen amikor nem róta az alperes terhére, hogy nem mérlegelte már a rendkívüli felmentésről szóló döntés meghozatala során azt, a tanulók oktatáshoz való jogával szemben a felperesek véleménynyilvánítási szabadsághoz való joga áll, ilyen mérlegelésnek az alperesi figyelmeztetésben és felmentésben sincs nyoma. Ezekben kizárólag a tanulók oktatáshoz való joga szerepel.

[83] Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy az ügy érinti a véleménysszabadságot, az alperes magatartása pedig beavatkozás volt e jogukba, mindezt az EJEB gyakorlatában alkalmazott szempontok mentén vizsgálta. Így megállapította, hogy a beavatkozásnak volt jogalapja, az a Kjt. 33/A. § (1) bekezdés a) pontja szerinti minősített kötelezettségszegés miatt történhetett meg. Az elsőfokú bíróság elfogadta a rendkívüli felmentésben mások jogainak védelmét, ezen belül is a tanulók Alaptörvény XI. cikke szerinti jogainak védelmét, az Nkt. 45. §-a szerinti tanulói jogokat, valamint az Nkt. 26. §-ában rögzített pedagógiai program megvalósításának kötelezettségét legitim célként a véleménysszabadságba való beavatkozás alapjául. E körben azonban ki kell emelni, hogy a tanulói jogok biztosítása nem közvetlenül a felpereseket, hanem az államot, illetve az alperesi intézményt kötelezi. Így szigorúan értelmezve közvetlenül nem a tanulók oktatáshoz való alapvető joga, hanem az alperes feladatellátási kötelezettsége állt szemben a felperesek véleménysszabadságával. A cél elérésére való alkalmasság tekintetében az elsőfokú bíróság tényként állapította meg, a rendkívüli felmentések következtében a tanulók hátrányt szenvedtek az oktatás színvonala, kontinuitása terén és különösen sérelmes volt a II. rendű felperes évközben való elbocsátása érettségiző és osztályozó vizsga előtt álló csoportjára.

[84] Mindezek összességében kérdésessé teszik, hogy mi volt a valódi célja az alperes magatartásának. Amennyiben az, hogy az iskola el tudja látni tanítási kötelezettségét és biztosítani kívánja a tanulók alapjog gyakorlását, akkor megállapítható, hogy a cél legitim volt, ám a választott eszköz, azaz a rendkívüli felmentésük ennek a célnak az elérésére nem volt alkalmas. Amennyiben a cél az volt, hogy megfékezze a polgári engedetlenség keretében

megvalósuló véleménynyilvánítást, akkor nem fogadható el az elsőfokú ítéletnek az a következtetése, hogy az elbocsátásnak nem volt célja dermesztő hatás kiváltása. A választott eszköz ez esetben a cél elérésére alkalmas volt, de nem teljesült a cél legitimitásának a követelménye. A dermesztő hatás az elsőfokú bíróság álláspontjával szemben megvalósult. A legális véleménynyilvánítást, tiltakozást ugyanis nem tekinthették hatékony érdemi eszköznek véleményük kifejezésre juttatására, amit alátámaszt tanú4 és tanú1 tanúvallomása. A velük azonos véleményt osztó pedagógusok azt észlelhették, hogy a legális véleménynyilvánítási formák nem vezetnek a kívánt eredményre, a polgári engedetlenséget pedig aránytalanul súlyos szankcióval sújtja a munkáltató, ezért számukra túl nagy kockázatot jelent. Azzal, hogy az elsőfokú bíróság a felmentések kapcsán elismerte azok alkalmasságát arra, hogy hosszú távon biztosítsák a tanulók jogait, kizárólag a felperesek kollégái által folytatott polgári engedetlenségi akcióra, mint a tanulók jogait veszélyeztető munkabeszüntetésekre utal, elismerve ezzel az alperesi felmentések dermesztő hatását. Lényegi eleme volt véleménynyilvánításuknak, hogy a polgári engedetlenség, mint végső eszköz lehet egyedül alkalmas arra, hogy változást érjenek el, ezt a véleményt pedig a rendkívüli felmentések ténylegesen ténylegesen elfojtották.

[85] Az elsőfokú bíróság álláspontjával szemben az alperes véleményszabadságukba való beavatkozása nem minősült szükséges és arányos intézkedésnek. Nem volt helytálló az ítéleti hivatkozás a Volkmer kontra Németország és Mahi kontra Belgium ügyekre. Ezen esetekben az EJEB előtt folyamatban volt esetekben a véleménynyilvánítás egyik esetben sem a munkakörülményekkel, illetve az oktatás helyzetével függött össze. Kiemelendő továbbá, hogy az alperesnek lehetősége lett volna oly módon is érdemben reagálni véleményükre, hogy érdemi tárgyalásba kezd akár intézményi szinten azokról a problémákról, melyek a felperesi vélemények magját képezték. Véleménynyilvánításuk pozitív értékelést nyer az EJEB által a Goja kontra Moldova [no. 14227/04] ügyben kidolgozott kritériumok mentén, amelyek alapján az EJEB a közszolgálatban foglalkoztatottak véleményszabadságába való beavatkozást megítéli. Az elsőfokú bíróság ezt az arányossági mérlegelést sem tette meg megfelelően.

[86] A mérlegelés helytálló elvégzése során figyelembe kellett volna venni, hogy a céljuk nem pusztán az volt, hogy a nyilvánosság tudomást szerezzen a véleményükről, hanem az is, hogy magatartásukkal nyomást gyakoroljanak a köznevelési feladatokat ellátó hatóságokra és az ágazati irányításra annak érdekében, hogy a címzettek érdemi reakciót adjanak az általuk kifejezésre juttatott célok és hiányosságok tekintetében.

[87] A polgári engedetlenség perbeli időszakában a közérdekű bejelentéseknek még nem létezett az a kidolgozott rendszere, amely lehetővé tette volna számukra, hogy ezzel az eszközzel is éljenek a polgári engedetlenség helyett. Fontos, súlyos közéleti ügyben nyilvánítottak véleményt, ami mindig magasabb szintű védelmet élvez, és a véleményükben közölt információk hitelesek voltak. Azok az oktatási ágazatra vonatkozó jogszabályokból következtek (pedagógusok bérezése), statisztikai adatokkal (pedagógushiány) és tudományos kutatások eredményeivel (közoktatás romló színvonala) voltak alátámaszthatóak. A kár körében értékelendő, hogy felmentésüket eszközölte az alperes, így az általuk tanított tanulók jelentős sérelmet szenvedtek el. Az elsőfokú bíróság maga is elismerte, hogy jó szándék, őszinte motívum vezette őket a vélemény kifejezésékor, és nem volt olyan érdekvezérelt

motívum, ami a szólásszabadságba való erőteljesebb beavatkozás arányossága mellett szólna. A kiszabott szankció arányosnak nem minősül a legitim célhoz viszonyítottan, az elsőfokú bíróság által hivatkozott bírósági gyakorlat nem olyan ügyekre vonatkozik, amelyekben a munkabeszüntetés a véleménynyilvánítás, illetve polgári engedetlenség keretei között zajlott. Az ítélet indokolása nem tért ki arra, hogy miért nem tekinthető irányadónak a Herbai kontra Magyarország ítélet. Az elsőfokú bíróság elmulasztotta mindazokat a tényezőket kellő súllyal figyelembe venni, amelyek alapján az alperes magatartása, beavatkozása a véleményszabadságukba, nem felelt meg a szükségesség és arányosság kritériumának, ami a másodfokú eljárásban felülmérlegelést igényel.

[88] A rendkívüli órarend kapcsán hangsúlyozták, a II. rendű felperes esetében a gimnázium igazgatója 2022. október 5., 27. és november 18. napokra rendkívüli órarendet rendelt el, így e napokon a II. rendű felperesnek nem volt órátartási kötelezettsége. Mindhárom nap országos sztrájknap volt, a rendkívüli órarend elrendelését – az iskolaigazgató vallomásából megállapíthatóan – a polgári engedetlenkedő és sztrájkoló tanárok együttes (jelentős) létszáma indokolta. Konkrét munkáltatói utasítás hiányában a kötelezettségszegés lényeges volta sem állapítható meg, és a felmentés konjunktív tényállási elemei közül bármelyik hiánya a felmentés jogellenességét eredményezi. Az elsőfokú bíróság ellenben ugyanolyan súllyal értékelte a II. rendű felperes kötelezettségszegését, mintha rendes órarend szerinti óraelmaradást értékelt volna. Ezen értékelés szempontjai azonban teljes értékben hiányoznak az ítéletből.

[89] A Vtv. 15. §-a szerinti eljárás helytálló értékelése esetén ugyancsak a felmentések jogellenessége állapítható meg. Az elsőfokú bíróság nem indokolta, hogy kifejezett törvényi előírás ellenére az alperes miért mellőzhette jogszerűen a Vtv. 15. §-a szerinti eljárást, amelynek az arányosság elvére is figyelemmel, meg kellett volna előznie a felmentést. Ennek hiányában a kötelezettségszegés jelentős mértéke sem állapítható meg.

[90] A sztrájkkal kapcsolatos ítéleti indokolás ugyancsak okszerűtlennek minősül. Az alperes a felmentésekben a jogellenes munkabeszüntetésre hivatkozott, azonban annak jogszerű vagy jogellenes voltát az alperes nem volt jogosult elbírálni. Erről a Sztrájkvt. 5. §-a alapján a munkaügyi perekben eljáró bíróság nemperes eljárás során dönthet. Az elsőfokú bíróság nem fogadta el ekörben a keresetlevélben előadott érveiket, az ítéletben rögzített álláspontját azonban semmilyen jogszabályi rendelkezésből nem vezette le, és nem reflektált érveikre sem. Az Alaptörvény XVII. cikk (2) bekezdésében deklarálja a munkavállalók munkabeszüntetéshez való jogát, e terminológia eltér a Sztrájkvt.-ben használt „sztrájk” szóhasználatától, azonban szinonim fogalmakról van szó, e jog ún. második generációs alapjog, ami elválaszthatatlan kapcsolatban van az első generációs jognak minősülő véleménynyilvánítás szabadságával. Az államnak az utóbbiakkal szemben tartózkodási/tűrési kötelezettsége van, emellett azonban tevőleges kötelezettségek is terhelik azzal, hogy meg kell alkotni az anyagi és eljárási jogszabályokat a sztrájkjog jogellenes korlátozása kapcsán. Ez a garanciarendszer a Sztrájkvt.-ben került kiépítésre és az 5. § a bíróság hatáskörébe utalja a sztrájk jogszerűségének, illetve jogellenességének megítélését. Az oktatási ágazatban ugyan folytak a sztrájktárgyalások, de ez nem zárta ki azt, hogy a munkáltató akár helyi szintű tárgyalásba kezdjen azokkal a sztrájkkövetelésekkel kapcsolatban, amelyekhez polgári engedetlenségük révén a felperesek is csatlakoztak. Amennyiben pedig jogellenesnek

értékelt a felperesek magatartását, a Sztrájkvtv. szabályai szerint kellett volna eljárni és ezért felróható az alperesnek, hogy nem kezdeményezett a Sztrájkvtv. 5. §-a szerinti nemperes eljárást.

[91] Az elsőfokú bíróság helyesen úgy ítélte meg, hogy a munkáltató magatartása az alapjogok betartása szempontjából állami magatartásnak minősíthető. Az ítélet azonban összemosza az államnak az alapjog gyakorlással összefüggésben tanúsítandó tartózkodási kötelezettségét azon munkáltatói „tűrési kötelezettséggel”, ami az Alaptörvény XVII. cikk (1) bekezdéséből, másrészt az Mt. 6. § (2) bekezdésében deklarált együttműködési kötelezettségből vezethető le. Az állami önkontroll azt jelenti, hogy nem avatkozik be önkényesen az állam az alapjogok gyakorlásába. Azzal, hogy az alperes, mint állami szerv jogellenesnek mondta ki a munkabeszüntetéseket, a tűrési kötelezettségét sértette meg, mivel önkényesen állapította meg a munkabeszüntetés jogellenességét. Az állam tűrési kötelezettsége nem abban merült ki, hogy figyelmeztetést ad a felmentés közlése előtt, hanem alá kellett volna vetnie magát egy független bírói fórumnak egy olyan kérdés eldöntésében, melyet ha magának vindikál, azzal a hatalommegosztás elvét sérti meg és az a jogbiztonság és tisztességes eljárás sérelmét is eredményezi.

[92] Az elsőfokú bíróság a hatáskörén túlterjeszkedve értékelt a Sztrájkvtv. 5. §-a szempontjából a munkabeszüntetésüket, megsértve ezzel is a tisztességes eljáráshoz való jogukat. Keresetük nem arra irányult, hogy a bíróság a Sztrájkvtv. 5. §-a szerinti vizsgálat tárgyává tegye a munkabeszüntetésüket. A sztrájk előfeltételeinek vizsgálata nem volt a per tárgya, az erre vonatkozó ítéleti megállapítás iratellenes. A perhez mindössze annyiban kapcsolódott a sztrájk kérdése, hogy a munkabeszüntetés jogszerű/jogellenes volta annak elnevezését függetlenül értelmezhető és értelmezendő kellett volna legyen, de nem a jelen per, hanem annak kvázi előkérdéseként a Sztrájkvtv. szerinti nemperes eljárás során. A polgári engedetlenségben való részvételt ugyanúgy és ugyanakkor előre jelezték, mint a sztrájkban való részvételt, tevékenységük csak annyiban tért el a sztrájkban résztvevőktől, hogy nem a sztrájklistára, hanem az ún. polgári engedetlenség listára iratkoztak fel.

[93] Az elsőfokú bíróság eljárásában eljárásjogi szabálysértések is felmerültek, a bizonyítékok okszerűtlen, részben iratellenes mérlegelése miatt a Pp. 279. § (1) bekezdése és a tisztességes eljárás elve is sérült. Az elsőfokú bíróság a Pp. 220. § (1) bekezdésébe ütközően nem fogadta el utólagos bizonyítási indítványát, a Pp. 220. § (1) bekezdés a) pontjában megjelölt vagylagos feltételeket is tévesen értelmezte. Amennyiben mégis elfogadta volna az utólagos bizonyítási indítványként becsatolt tanú7 tanú által írásba foglalt nyilatkozatot, akkor is téves következtetésre jutott, mivel az alperesi szervezeti vezető a leg súlyosabbnak minősülő jogsértéseket kívánta szankcionálni az elbocsátásukkal, és ezt az állítást sikerrel tudta volna cáfolni ezen okirati bizonyíték felhasználásával. Ennek jogszabálysértő módon történt mellőzésével e lehetőségtől eseteket, emiatt sérült a tisztességes eljáráshoz fűződő joguk.

Az alperes fellebbezési ellenkérelme

[94] Az alperes a fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását és a felperesek egyetemleges kötelezését kérte másodfokú perköltségének megfizetésére.

[95] A fellebbezésben hivatkozott hatályon kívül helyezési ok vonatkozásában előadta, hogy a felperesek nem jelöltek meg olyan lényeges eljárási szabálysértést, amely az ügy érdemére kihatott, így a hatályon kívül helyezésnek eljárási oka nincs, az ún. „okszerűtlen”, illetve „iratellenes” bizonyíték mérlegelés szükség szerint a másodfokú eljárásban is elvégezhető. Jogszabály megjelölése nélkül hivatkozott „tisztességes eljárás elve” ugyancsak nem sérült az elsőfokú eljárás során. A Pp. 220. § (1) bekezdés a) pontjának megsértését alaptalanul állították a felperesek. Az elsőfokú bíróság azért mellőzte jogszerűen az érdemi tárgyalási szakban megtett új tényállítás és új bizonyíték figyelembevételét, mert e körülményekről az I. rendű felperes már korábban is tudott. Ezt meghaladóan az elsőfokú bíróság arról is számot adott, hogy amennyiben elfogadta volna az új bizonyítékot és az ahhoz tartozó új tényállítást, ez sem változtatott volna a meghozott döntésen.

[96] A fellebbezésben felhozott kifogások szinte kivétel nélkül az elsőfokú bíróság mérlegelési tevékenységét támadják a Pp. 279. § (1) bekezdésében foglaltak megsértését állítva. Az anyagi jogi felülbírálat keretében csak akkor van lehetőség felülbírálatra, ha a bizonyítás eredménye okszerűtlen. Az évnyitóval kapcsolatosan a felperesek megalapozatlanul kifogásolták a megállapított tényállást. A felperesek kiragadó módon idéztek a tanúvallomásokból. Relevánsnak az a tény minősül, hogy a II. rendű felperes az évnyitó napján nem vitatott módon munkamegtagadást jelentett be, így bármely magatartása vagy tevékenysége kizárólag az Mt. 6. §-ának keretén belül nyerhet értékelést. E körben az elsőfokú eljárásban a munkáltató részletes hivatkozásokat tett, melyeket az elsőfokú bíróság el is fogadott (az ítélet [200] bekezdése), így azok megisméltelése szükségtelen.

[97] A II. rendű felperes részéről a kötelezettségszegés megállapítható az évnyitó napját illetően. tanú3 igazgató kiemelte vallomásában, a nem osztályfőnökökkel kapcsolatban – mint a II. rendű felperes is – az volt az elvárás, hogy 4 órát töltsenek bent az épületben és foglalkozzanak egyéb pedagógiai munkával. Ehhez képest a II. rendű felperes az évnyitó ideje alatt, általa sem vitatott módon, nem tartózkodott az iskolában, hanem egy demonstráción vett részt. Ezért a jogellenes magatartás, a munkamegtagadás az évnyitó napján igazoltan fennállt, legfeljebb pontos mértéke körében maradt bizonytalanság. Ugyanakkor nem mellőzhető, hogy a munkamegtagadásra előzetesen teljes munkaidőre vonatkozó bejelentéssel élt a II. rendű felperes. Az évnyitó ismert szokások mentén történő megszervezésének és megtartásának akadálya éppen a II. rendű felperesi munkamegtagadás volt. E magatartás megítélése körében nincs jelentősége annak, hogy az eső végül is milyen további „zavart” okozott. A felmentés szövegével egyező az a tény, hogy a II. rendű felperes az évnyitó ideje alatt nem teljesítette a rendelkezésre állási és munkavégzési kötelezettségét.

[98] Az a körülmény, hogy az igazgató a kérdéses napon „nem kérte számon” a 4. munkaórát egyik pedagógustól sem, az egyebekben a II. rendű felperes által előidézett

rendkívüli helyzet miatt volt. Azzal együtt, hogy „számon nemérés”, az igazgató előadása szerint egyébként is az évnyitó alatt az iskolában tartózkodókra, és ezen belül az évnyitóra vonatkozott. Az Mt. 6. §-ában rögzített kötelezettségre figyelemmel, a II. rendű felperes nem adhatott jogszerűen a munkáltató számára szándékosan megtévesztő információt, így a munkavállaló felelőssége e körben nem mellőzhető. A felperesek pedig soha nem vitatták, hogy maguk írták alá a munkamegtagadásuk bejelentéséről szóló nyilatkozataikat, amit ezt követően soha nem is vontak vissza és nem jelezték egyéb módon sem a munkáltató számára, hogy attól eltérő magatartást kívánnak tanúsítani, és ilyen adat a perbeli előadásukig nem is merült fel.

[99] Az évnyitó órája kivételével a felek között nem volt vita abban, hogy a felmentésekkel érintett napokon milyen időtartamban, milyen munkavégzési kötelezettségük volt. Eltérő nyilatkozatuk csak abban volt, hogy ezen előírt időtartamokban a felperesek valójában mit csinálnak, illetve kellett vagy nem kellett csinálniuk, és milyen hatása volt a felperesek által előidézett rendkívüli helyzeteknek. Ezért érthetetlen a fellebbezésben hivatkozott új előadás, miszerint a II. rendű felperes esetében a polgári engedetlenség 2022. szeptember 2-i és október 5-i napjain nem az az órarend volt érvényben, amelyet az alperes a saját nyilvántartása elkészítéséhez használt.

[100] A jóhiszeműség, tisztesség és együttműködési kötelezettség, mint általános követelmény nemcsak a munkáltatóra, hanem a munkavállalóra is irányadó. E körben nem mellőzhető az Mt. 6. § (1) bekezdésében foglalt szabály alkalmazhatósága sem. Így az alperes bármilyen, felperesek által állított „mulasztása” sem mentesíti a felpereseket a saját mulasztásuk és annak valamennyi jogkövetkezménye alól, azzal együtt, hogy az eseménysort valamennyi esetben a felperesek munkavégzésének megtagadása indította el. Az elsőfokú bíróság ítélete nem „önmagában” a polgári engedetlenségi listára való feliratkozáson alapult, hanem a felperesek kötelezettségszegésével kapcsolatos számos bizonyított tényen, és nem bizonyított felperesi állításon. A felperesek nemcsak tervezték, hanem bizonyítottan végre is hajtották a kötelezettségszegéseiket. Azon alkalmakról, amelyek kapcsán a felperesek azt állították, a munkamegtagadás ideje alatt mégis végeztek munkát, nem tájékoztatták a munkáltatót, így ezen magatartásuk rejtve maradt, minderről csak a per során számoltak be. A felperesek a perben egyébként sem hivatkoztak az évnyitó körében az Mt. 6. § (2) bekezdésének munkáltató általi megsértésére. A felperesek által felhívott Mfv.10.095/2020/4. számú határozatnak más az elvi tartalma, mint amit a felperesek fellebbezésükben beidéztek. Nem merült fel adat arra sem, hogy az érintett iskolák igazgatóinak az előzetes bejelentésektől eltérő tudomása lett volna a felperesek későbbi magatartásairól. Annak pedig, hogy a felperesek a bejelentett munkamegtagadáshoz képest később végeztek-e munkát, nincs köze az „alapjog gyakorlásukhoz”.

[101] A felperesi kötelezettségszegések jelentős mértékének hiánya körében ugyancsak megalapozatlan a fellebbezés. Az elsőfokú ítéletben hivatkozott eseti döntések eltérő tényállásaira hivatkozással állították, hogy azok nem alkalmasak a felmentések jogszerűségének alátámasztására. A felperesek azonban azt nem vették figyelembe, hogy esetükben nem egyetlen mulasztásról volt szó. Az elsőfokú bíróság értékelte, hogy a felperesek a munkamegtagadásukat előre bejelentették, de azt sem hagyhatta figyelmen kívül, hogy valamennyi mulasztás esetében a leglényegesebb munkavállalói kötelezettségek (a

munkavégzés és a rendelkezésre állás) megszegéséről volt szó. Az az elvárás is teljesült, hogy a mulasztásokat a bíróság egyedileg, az adott helyzet mentén értékelje. Az előzetes bejelentés ellenére a munkamegtagadások zavart okoztak az iskola működésében, veszélyeztetve az oktatás menetét, nehéz helyzetbe hozva az igazgatót és a munkát meg nem tagadó kollégákat, sőt a tanulókat, szülőket is. Az nem értelmezhető, hogy a felperesek által megjelölt körülményeket „nagyobb jelentőséggel kellett volna a bíróságnak értékelnie”. Kifejezetten vitatta azt, hogy a felperesek kötelezettségszegése ne érte volna el a rendkívüli felmentés jogszerűségének megállapításához szükséges jelentős mértéket, hiszen az I. rendű felperes öt munkanapon 16 órát, míg a II. rendű felperes öt munkanapon 22 órát mulasztott el.

[102] Az elsőfokú ítélet pontos indokát adta annak, hogy a felmentések által előidézett átmeneti zavar hogyan viszonyul ahhoz a zavarhoz, amit a felperesi munkamegtagadások a felmentésig már előidéztek, és amit a munkamegtagadások folytatódása előidézett volna. A felperesek azt nem vették figyelembe, hogy a polgári engedetlenségi mozgalom azért nem okozott feloldhatatlan fennakadásokat az érintett iskolákban, mert tőlük független munkáltatói intézkedések születtek, továbbá a felmentések miatt előállt nyilván kellemetlen, de szükségszerű helyzet sem eredményezett „feloldhatatlan” fennakadásokat. E körben sem ellentmondásos az elsőfokú ítélet. A 2022. november 21-től bevezetett gördülő rendszerben történő munkabeszüntetésre történő hivatkozás kizárólag a perben tett bejelentés volt, ezt megelőzően a munkáltató erről tájékoztatást nem kapott, így azzal nem is kalkulálhatott. A felperesek számára rendelkezésre állt számos más véleménynyilvánítási eszköz, amellyel az általuk sem vitatott jogsérelmet elkerülve, a tanulók jogait nem sértették volna, saját döntésük volt, hogy ezzel nem éltek, ezzel viszont vállalták a következményeket. A kötött tanmenet mellett akármilyen számú mulasztás kockázatot jelent annak eredményes teljesítésére, de legalábbis azt biztosan megzavarja. A tanórak ugyanis egymásra épülnek, a kimaradt órai anyagot a tanév végén pótolni kell. Ez a helyzet pedig már a tanév első szakaszában is előállhat. A felmentések során az intézkedés időpontjáig megvalósított mulasztásokat vette figyelembe, ami nem egy „mesterséges referencia-időtartam”, hanem a Kjt. 33/A. § (3) bekezdéséből eredő követelmény.

[103] A kiválasztás szempontjainak okszerűsége körében hangsúlyozta, mindvégig egyértelmű és konzekvens magyarázatát adta annak, hogy miért a felperesek jogviszonyát szüntette meg, ez pedig a saját nyilvántartásai szerinti legtöbb, legsúlyosabb mulasztásra való hivatkozás volt. Ezen túl a másodfokú bíróság hivatalból is tudomással bír az előtte 2.Mf.31.252/2024. számon az alperes részvételével folyamatban volt per alapján arról, hogy 2022. szeptember 30-án további öt fő jogviszonya is megszüntetésre került rendkívüli felmentéssel, hasonló körülmények között. A rendkívüli felmentés során kizárólag munkajogi szempontokat értékelt, amit a bíróság el is fogadott.

[104] Az elsőfokú ítélet szerint az nem volt igazolt, hogy a legtöbbet mulasztókat szankcionálta volna, csupán az, mindkét felperes jelentős mértékben és számban tagadta meg az órai megtartását. A felmentés jogszerűsége körében az elsőfokú bíróság azonban elfogadta azt az érvelést, miszerint mindkét felperes esetén igazolható volt, sorozatos figyelmeztetés ellenére jelentős mértékben tagadták meg az utasítást, és e tevékenységüket nem hagyták abba, ezzel legalábbis saját iskolájukban, a legtöbbet mulasztók között voltak. Mindennek adekvát szankciója lehet a rendkívüli felmentés. Az elsőfokú bíróság a mulasztott órák

másokhoz viszonyított száma tekintetében a tanúk vallomására alapítva tette meg ténymegállapításait ([243] bekezdés).

[105] Nem bír érdemi jelentőséggel az a körülmény, hogy II. rendű felperesnek könyvtárosként nem a tanulókkal töltendő órái is voltak, mivel ezen órák órarend szerinti megtartása is a II. rendű felperes főkötelezettsége volt. A tanúk nem cáfolták azt, hogy a súlyosabb mulasztást felmutató polgári engedetlenkedők közül választotta ki a felpereseket. Ezt elfogadva és a többi felperesi hivatkozást is megvizsgálva (dermesztő hatás, véleménynyilvánítás szabadsága, egyenlő bánásmód, szükségesség-arányosság) következtetett arra az elsőfokú bíróság, hogy az intézkedés nem volt jogellenes. Hangsúlyozta, a 2022. november 30-i állapotot pusztán azért nem tudta reprodukálni „mindenki” tekintetében, mert egy folyamatában fejlesztett és vezetett nyilvántartással rendelkezett. Arra pedig, hogy miért nem bocsátott el még több pedagógust, tett nyilatkozatot és ezt az elsőfokú ítélet a [85] bekezdésben tartalmazza is.

[106] A rendkívüli felmentés célszerűségi szempontjai kapcsán arra mutatott rá, az MK 95. számú állásfoglalás nemcsak abban az esetben rekeszti a jogvita keretein kívülre a célszerűségi szempontokat, amikor átszervezés következtében szűnik meg a munkaviszony, ezt az állásfoglalást csak példaként említi. Számos eseti döntésben is megjelenik ez az álláspont az Mt. 285. § (3) bekezdéséből levezethetően.

[107] Az évnyitó napján megvalósított mulasztások figyelembevétele nélkül is megállapítható a II. rendű felperes esetében az, hogy négy munkanap kapcsán 18 elmulasztott órája volt, amely változatlanul jelentős mértékű kötelezettségszegésnek minősülne.

[108] Az elsőfokú bíróság részletesen vizsgálta a vitatott munkáltatói intézkedés kapcsán a véleménynyilvánítás szabadságába ütközés kérdését, és az érdekmérlegelési teszt elvégzését követően arra helyesen nemleges választ adott. Nem volt olyan jogszabályi kötelezettsége, amely szerint a felperesekhez címzett figyelemfelhívásokban, akár a felmentésben ki kellett volna térnie arra, a tanulók oktatáshoz való joga miként állítható szembe a foglalkoztatottak véleménysszabadságával, ilyen jogszabályhelyet a felperesek sem jelöltek meg. Az alperesi beavatkozás legitim célja körében a felperesi okfejtés félrevezető, a felperesek mint alperesi foglalkoztatottak maguk is kötelezetté váltak alperesi, illetve állami feladatok végrehajtására, amely feladatok teljesítése éppen az oktatáshoz való alapjogot biztosította. Az elsőfokú bíróság helyesen összemérte a felmentések következtében előállt tanulói hátrányt a felperesek magatartásának súlyosságával és az arra adott munkáltatói reakciót jogos beavatkozásnak tekintette és ennek helytálló, megalapozott jogi indokát adta. Nem volt olyan érv, amely arról szólt volna, hogy a munkáltató kifejezetten a felperesek véleménynyilvánítását kívánta megtorolni dermesztő célzattal. A felperesek is arról számoltak be, legális véleménynyilvánításukat a munkáltató nem korlátozta, emiatt környezetükben nem is ért senkit szankció. A tanúvallomások is arra utaltak, hogy a véleménynyilvánítás legális formáitól senki nem tartott a felmentést követően sem. A munkáltatói szankciónak egyedül a polgári engedetlenségi mozgalom, azaz a jogsértő véleménynyilvánítási forma befagyására volt érzékelhető hatása. Nem volt jelentősége annak, hogy a felperesek

véleménynyilvánításának lényegi eleme volt, hogy a polgári engedetlenség, mint végső eszköz lehet egyedül alkalmas arra, hogy változást érjenek el.

[109] Az elsőfokú bíróság helyesen fejtette ki, hogy a véleménynyilvánítás védelme sem korlátlan, ezt a felmentések nem fojtották el. Az elsőfokú bíróság a Volkmer kontra Németország és a Mahi kontra Belgium döntéseknek csupán azt az aspektusát emelte ki, amely következtetés egyébként akár józan logikai úton is levonható, függetlenül az EJEB esetjogától. A felperesek előtt pontosan ismert, hogy azon követelések, amelyek megvalósítására törekedtek, túlmutatnak az alperes lehetőségein és szinte kivétel nélkül a jogalkotást érintik. A felmentésekkel nem a felperesek véleményére reagált, hanem a súlyos munkaügyi kötelezettségszegésekre, amely viszont nem lehet úgymond „tárgyalási alap”, különös figyelemmel az intézkedést megelőző többszöri figyelemfelhívásra és arra, hogy a felpereseknek mindig volt lehetőségük a véleményük legális kifejtésére, törvényes eszközök igénybevételére. A felperesek voltak azok, akik a szándékos jogtalanság talajára léptek és nem várhatták el alappal az alperestől, hogy arra nem reagál, különös figyelemmel arra, hogy a felperesek magatartása mások (a tanulók) jogait is súlyosan sértette.

[110] Az elsőfokú bíróság mérlegelése a Guja kontra Moldova ügy alapján is megfelelő. A felpereseknek lehetőségük volt kifejezésre juttatni a jogellenességet nem kockáztatva sztrájk, illetve egyéb formában a véleményüket az oktatási rendszer és az iskola problémáival kapcsolatban. A felperesek a kívánt „nyomásgyakorlást” ezen úton is elérhették volna, csak azt szubjektív módon nem vélték kielégítőnek. Az elsőfokú bíróság rendszerében nem tért el az ügy alapjogi vonatkozásától azzal együtt, hogy a Guja-ügy és a jelen ügy közé kevés párhuzam vonható, a felperesek által elvégzett mérlegelés nem indokolt.

[111] A rendkívüli órarend kapcsán annak a körülménynek van jelentősége, hogy az ezzel érintett napokon, 2022. október 5-én, 27-én és november 18-án a II. rendű felperes előzetesen megtagadta a munkavégzést, eredetileg előírt óratartrási kötelezettsége volt. Az elsőfokú bíróság helytállóan érvelt úgy, hogy a rendkívüli órarend bevezetésének oka a munkavégzés előre bejelentett megtagadása volt, így a II. rendű felperes nem mentesülhetett a kötelezettségszegés következményei alól e körben sem, és alkalmazni kellett az Mt. 6. §-ában foglaltakat. A rendkívüli órarend elrendelése, mint munkáltatói utasítás kiadása nem öncélúan történt, hanem az előzetes munkamegtagadások okán és nincs különbség aközött, hogy a II. rendű felperes kötelezettségszegésként a rendes órarend szerinti óráját mulasztja el, vagy azt azért mellőzi, mert eleve megtagadta annak ellátását, az eredmény ugyanis mindkét esetben ugyanaz.

[112] A Vtv. 15. §-a szerinti eljárás kapcsán is helytálló érvelést adott az elsőfokú bíróság, és részletezte, hogy az ott megjelöltek miatt nem kellett a perbeli esetben figyelembe venni. Helyesen utalt az irányadó bírói gyakorlat szerint arra, a perbelinél sokkal enyhébb esetekben is elfogadott a legsúlyosabb munkajogi szankció, ezért a munkáltatónak nem kellett megvizsgálnia az enyhébb szankcionálási lehetőséget. A Vtv. 15. §-a nem biztosított lehetőséget az Mt. 56. §-a szerinti hátrányos jogkövetkezmény megállapításához, a

Vtv. 15. §-a nem adott plusz fegyelmezési eszközt a munkáltató kezébe. A felmentések időpontjában pedig nem vitatottan kollektív szerződés nem volt érvényben.

[113] A sztrájjal kapcsolatos ítéleti indokolás is okszerűnek minősül. Azzal, hogy a munkáltató a rendkívüli felmentés jogával élt, nem a felperesek munkabeszüntetését mondta ki jogellenesnek, hanem konkrét, egyedi és jogellenes munkamegtagadásra reagált a felperesekkel (és nem másokkal) szemben. Tette ezt olyan helyzetben, amikor a felperesek éppen maguk deklarálták írásban, hogy nem sztrájkban vesznek részt, amit a per során többször is megerősítettek. A munkáltató sem tekintette a felpereseket sztrájkolóknak, hanem maga is élesen elhatárolta a felpereseket a sztrájkban résztvevőktől. A felperesek nem vitatott módon nem is viselkedtek sztrájkolóként, így nem álltak be dolgozni az elégséges szolgáltatás biztosítása érdekében. Az elsőfokú bíróság nem terjeszkedett túl hatáskörén, amikor döntött egy konkrét (sztrájkfüggetlen) munkajogi jogvita kérdésében, nem sértette meg a felperesek tisztességes eljáráshoz való jogát. A polgári engedetlenségben résztvevők magatartásának a sztrájkban résztvevőktől való különbözőséget is részletezte az elsőfokú bíróság. A felperesek a polgári engedetlenséggel nem az alapjogukat gyakorolták, így alapjogi védelmet sem élvezhettek, és a Sztrájkvtv. 5. §-ában szabályozott eljárás sem alapjogot bírál el, hanem egy adott jogszabálynak való megfeleléseit. A rendkívüli felmentésekben a sztrájk, mint magatartási elem semmilyen módon nem jelent meg és nem is kellett megjelennie. Nyomatékosan hangsúlyozta, hogy sem a munkáltató, sem a bíróság nem a polgári engedetlenségi listára való feliratkozást értékelte jogellenesnek, hanem az abban rejlő, majd ennek alapján manifesztálódó bármely ellenkező kommunikáció nélküli szándékos munkamegtagadást.

[114] Mindezek alapján az elsőfokú bíróság részéről anyagi jogszabálysértés sem állapítható meg. A felperesek magatartásának megítélése és az ezzel kapcsolatos jogkövetkezmények körében az elsőfokú bíróság ítélete minden tekintetben megalapozott, indokolása zárt, okszerű.

A másodfokú bíróság döntése

[115] A felperesek fellebbezése részben alapos.

[116] A másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet a Pp. 371. § (1) bekezdése és 371. §-a alapján a fellebbezés és a fellebbezési ellenkérelem korlátai között bírálta felül. A fellebbezés nem érintette a rendkívüli felmentések jogszerűségének vizsgálata körében az egyenlő bánásmód követelményének megtartásával kapcsolatos elsőfokú ítéleti rendelkezéseket.

[117] Az elsőfokú bíróság a tényállást a szükséges mértékben feltárta, ugyanakkor a bizonyítékok és az irányadó jogszabályi rendelkezések részben eltérő értékelésével a

rendkívüli felmentések jogszerűségét illetően a másodfokú bíróság eltérő álláspontra jutott, ezért az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatása volt indokolt.

[118] A fellebbezésben foglaltakkal szemben a II. rendű felperes 2022. szeptember 1-jei munkavégzésével összefüggésben az elsőfokú bíróság a bizonyítékok Pp. 279. § (1) bekezdése szerinti helytálló mérlegeléssel állapította meg a tényállást. A meghallgatott tanúk vallomásából arra nem lehetett következtetni, hogy a II. rendű felperes ezen a napon az elvárt három órát a tanáriban töltötte munkavégzéssel. tanú5, tanú4, tanú6 és tanú3 tanúk azt valamennyien megerősítették, hogy a II. rendű felperes ezen a napon a demonstrációt követően az iskolában tartózkodott, azonban az ott töltött pontos időtartamra – azaz a teljes három órára – aggálymentesen nem tudtak nyilatkozni. Ezért az elsőfokú bíróság e körben tett megállapításainak megváltoztatására nem volt jogszerű lehetőség.

[119] A releváns és nem vitatott peradatok szerint az alperes a felperesek közalkalmazotti jogviszonyát rendkívüli felmentéssel, a Kjt. 33/A. § (1) bekezdésének a) pontja alapján minősített kötelezettségszegésre hivatkozva szüntette meg. Az indokolás értelmében a felperesek a közalkalmazotti jogviszonyukból eredő lényeges kötelezettségeiket szándékosan és jelentős mértékben megszegték, amikor a munkáltató előzetes figyelmeztetése ellenére több alkalommal is elmulasztották a munkavégzési és rendelkezésre állási kötelezettségüket. Az alperes az Mt. 52. § (1) bekezdése b) és c) pontjai megsértése mellett, az Nkt. 45. §-a alapján a tanulók érdekeinek veszélyeztetésére hivatkozott.

[120] Ezen intézkedések kapcsán a formális jogszabályba ütközés vizsgálatával összefüggésben azt kell hangsúlyozni, a Kjt. 33/A. § (1) bekezdés a) pontja szerinti rendkívüli felmentés tényállási elemei akkor valósulnak meg, ha a közalkalmazott a közalkalmazotti jogviszonyából eredő lényeges kötelezettségét szándékosan, vagy súlyos gondatlansággal jelentős mértékben megszegi. E három feltétel valamelyikének hiánya a munkáltatói intézkedés jogellenességét eredményezi.

[121] A munkavégzési kötelezettség a közalkalmazott lényeges kötelezettsége, amelyet a munkabeszüntetésekkel a felperesek szándékosan szegtek meg. Mindezen körülmények nem voltak vitatottak a peres eljárásban. A felek álláspontja abban tért el egymástól, hogy az adott eset sajátos körülményei alapján a munkabeszüntetésekkel a közalkalmazotti jogviszonyból származó kötelezettségeiket jelentős mértékben szegték-e meg.

[122] Az elsőfokú bíróság a kötelezettségszegés jelentős mértéke körében vizsgálta a felperesek véleménynyilvánítás szabadságával kapcsolatban kifejtett érvelését. Abban egyetértett a másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletben kifejtettekkel, hogy az alperes a vitatott intézkedéseivel a szabályszegő magatartásoknak nem a véleménynyilvánító jellegére, hanem a munkabeszüntető, kötelezettségszegő aspektusára reagált. A kötelezettségszegések súlyossága, jelentős mértéke körében azonban az eset összes körülményét értékelni kellett.

[123] Ezzel összefüggésben a felperesek a fellebbezésükben helytállóan érveltek azzal, hogy a jelen perbeli helyzet nem volt összehasonlítható az elsőfokú határozatban hivatkozott EBH2009.2068., Mfv.I.10.439/2017/8., Mfv.I.10.064/2017/5. számú eseti döntésekben foglaltakkal, ahol a munkavállalók a jóhiszemű és tisztességes eljárás követelményére, valamint az együttműködési kötelezettségre tekintet nélkül hagyták figyelmen kívül a munkaviszonyból származó alapvető kötelezettségeiket. Arra is helyesen hivatkoztak a felperesek, hogy minden esetben az adott ügy egyedi körülményeinek gondos mérlegelésével dönthető csak el, hogy a kötelezettségszegés jelentős mértékű-e és emiatt jogkövetkezményként a jogviszony szankciós jellegű megszüntetése indokolt.

[124] A pedagógusok mozgalma a perbeli időben sztrájk keretében és azon kívül polgári engedetlenség formájában is zajlott. Céljuk a közoktatás helyzetének javítása volt, kifogásolták a pedagógusok bérhelyzetét, a sztrájkjogot érintő jogszabályi változtatást, és az oktatás jövőjéről való konzultációt kezdeményeztek. Az irányadó tényállás szerint a felperesek a rendkívüli felmentéssel érintett munkanapokon országosan szervezett engedetlenségi akcióban vettek részt. Munkabeszüntetésük tehát egy erkölcsi kiállás volt a meghirdetett célok mellett. Ahogyan az elsőfokú bíróság jogi indokolásában fogalmazott, a mozgalomban résztvevők súlyos közéleti ügyben nyilvánítottak véleményt, így a felpereseknek nem volt ártó, rosszindulatú indítéka a munkabeszüntetéssel, kiállásuk nem öncélú munkamegtagadás volt. Egyetértett a másodfokú bíróság azzal az elsőfokú ítéleti okfejtéssel is, hogy ezzel szemben a jószándék, az őszinte, jobbító motívum vezette őket. Az oktatás és a tanulók helyzetének javítása volt, ami cselekvésre indította az engedetlenkedőket.

[125] Az I. rendű felperes 25 kollégájával először 2022. október 5-én vett részt a polgári engedetlenségben, a 2022. november 30-i rendkívüli felmentésig több kollégájával öt munkanapon, 16 órát nem tartott meg. A II. rendű felperes 33 kollégájával először 2022. szeptember 1-jén vett részt a polgári engedetlenségben, a 2022. november 30-ai rendkívüli felmentésig öt munkanapon 22 órája maradt el. Az előbbiekből következően nem maradhatott értékelés nélkül, hogy az elsőfokú bíróság által ítéletének [219] bekezdésében hivatkozott, a perbeli időszakban az oktatásban jelentkező nehézségek (oktatás kontinuitása, tanulók jogainak veszélyeztetése), nem kizárólag jelen per felpereseinek, hanem a polgári engedetlenségben résztvevők magatartásának együttes következménye volt.

[126] Ezenkívül hangsúlyozni kell, a polgári engedetlenség résztvevői – így a felperesek is – minden alkalommal előre jelezték az oktatásból való távolmaradásukat az iskola vezetése felé az ún. „polgári engedetlenségi listára” történt feliratkozással. Az adott napot érintő engedetlenségi akciókról előzetesen a szülők és a diákok is tájékoztatást kaptak az iskolaigazgatótól, illetve a felperesektől. Továbbá az I. rendű felperes több önállóan végezhető, a tanulást segítő, egyénileg megoldható feladatokat, illetve megírandó dolgozatot küldött a Google Classroom-on keresztül a diákok részére. Fellebbezéssel nem vitatott peradat az is, hogy 2022. november 21-től a mozgalomban résztvevők – a munkaszervezést és a tanítás zavartalanságát szem előtt tartva – a polgári engedetlenséget ún. gördülő rendszerben folytatták.

[127] Mindezek a körülmények azt erősítették, hogy a felperesek helyzete nem volt összehasonlítható a rendelkezésre állási és munkavégzési kötelezettséget sértő, perben hivatkozott jogesetekben tanúsított azon magatartásokkal, melyeket azonnali hatályú elbocsátásokkal szankcionáltak az adott munkáltatók akár egyetlen alkalommal történő mulasztás miatt.

[128] A másodfokú bíróság nem értett egyet azzal az alperesi hivatkozással, hogy az adott jogvitában a formális jogszabályba ütközés körében nem vizsgálható, hogy a munkáltató miért az érintett munkavállaló munkaviszonyát mondta fel. Ez az érvelés az MK 95. számú állásfoglalás I. pont b) alpontjában írtakon alapult, amely azonban a munkáltató működésével összefüggő, a gazdasági, szervezetalkítási döntéseinek körét érintő megszüntetési okra vonatkozik. A minősített kötelezettségszegések esetében azonban az azonos jellegű kötelezettségszegések kizárólag az eltérő körülmények alapján eredményezhetnek eltérő minősítést. Az ezzel ellentétes eljárás a kötelezettségszegés súlyosságát, jelentős mértékét kérdőjelezi meg. A perben az alperes a közalkalmazotti jogviszonyok megszüntetése kapcsán arra hivatkozott, kizárólag azt mérlegelte, hogy az érintett közalkalmazott hányszor és milyen terjedelemben sértette meg a munkajogi szabályokat, azaz hány alkalommal és milyen mértékben szegte meg a munkavégzési és rendelkezésre állási kötelezettségét és ez alapján a legsúlyosabb mulasztásokat szankcionálta. Az alperes e körben a munkaviszonnyal összefüggő egyéb körülményre nem hivatkozott.

[129] A polgári engedetlenségi akciókban mindkét oktatási intézményből számtalan pedagógus részt vett, tehát a rendkívüli felmentés alapjául szolgáló kötelezettségszegéssel több pedagógus is érintett volt. Az alperes a perben azzal magyarázta jelen per két felperese közalkalmazotti jogviszonyának megszüntetését, hogy a legsúlyosabb kötelezettségszegést a felperesek követték el, azaz a legnagyobb számban mulasztottak tanórát. Az e körben fellebbezéssel nem támadott, így a másodfokú eljárásban is irányadónak tekintett tényállás szerint azonban nem a felpereseknek volt a legtöbb mulasztott órája azokban a köznevelési intézményekben, ahol munkájukat végezték. Az Intézmény1-ben volt az I. rendű felperesnél többet mulasztó pedagógus, a II. rendű felperes pedig nagyságrendileg azonos mennyiségű órát mulasztott, mint a Intézmény2 más pedagógusai. Megjegyzi a másodfokú bíróság, hogy az alperes fellebbezési ellenkérelmében ettől eltérő hivatkozása – miszerint saját nyilvántartásai szerint a legtöbb mulasztást a felperesek esetében tartott számon – fellebbezés hiányában nem foghatott helyt. A kifejtettek alapján miután az I. rendű felperes vonatkozásában volt többet mulasztó közalkalmazott, a II. rendű felperes vonatkozásában pedig több azonos számban mulasztó pedagógus, akiknek a kötelezettségszegését az alperes rendkívüli felmentéssel nem szankcionálta, nem lehetett elfogadni azt a hivatkozását a munkáltatónak, hogy a felperesek által mulasztott órák száma a perbeli esetben az adott körülmények között olyan jelentős mértékűnek minősült, ami jogszerűen megalapozta a jogviszonyok megszüntetését.

[130] Az valóban nem vitatható az alperes állításával egyezően, hogy az alperesi tankerület működési rendjében jelentős fennakadást, elnehezülést okozott volna valamennyi,

az engedetlenségi mozgalomban résztvevő elbocsátása – számuk nagyságrendje alapján – ugyanakkor a kötelezettségszegés súlyának mérlegelésénél a törvényes szempontok megtartását nem mellőzheti. Az a körülmény, hogy az Intézmény1ban volt nagyobb óraszámú mulasztó pedagógus, a Intézmény2ban pedig több azonos mértékben mulasztó pedagógus, akiknek a jogviszonyát az alperes rendkívüli felmentéssel nem szüntette meg, csak ahhoz a következtetéshez vezethet, hogy a perbeli rendkívüli felmentések alapjául szolgáló, az előbbiekkal azonos, illetve kisebb mértékű óraszám mulasztás nem érte el a kötelezettségszegésnek azt a jelentős mértékét, ami a legsúlyosabb szankció alkalmazását indokolta.

[131] Emiatt a másodfokú bíróság álláspontja szerint a jelen perbeli helyzet kivételesen a joggal való visszaélés megállapítására is alapul szolgál. Arra figyelemmel ugyanis, hogy nem a felperesek voltak a legtöbbször mulasztó pedagógusok, az alperes nem tudta bizonyítani az általa hivatkozott kiválasztási szempontrendszer, azaz azt, hogy azért a felperesek jogviszonyát szüntette meg, mert a legsúlyosabb magatartásokat kívánta szankcionálni a felperesek rendkívüli felmentésével, így a visszaélésszerű joggyakorlás is igazolást nyert.

[132] Az Mt. 7. § (1) bekezdése általános magatartási követelményként írja elő a törvény személyi hatálya alá tartozó minden alany számára a joggal való visszaélés tilalmát. Az Mt. alkalmazásában joggal való visszaélés különösen az olyan magatartás, amely mások jogos érdekeinek csorbítására, érdekérvényesítési lehetőségeinek korlátozására, zaklatására, véleménynyilvánításának elfojtására irányul vagy ehhez vezet. A joggal való visszaélés mindig valamilyen konkrét jogszabályból következő alanyi jog visszaélésszerű gyakorlása. Az alanyi jog a jogosult számára a jog által biztosított cselekvési lehetőséget jelent. Ez a jogosultság azonban nem önmagáért való, hanem a mögötte lévő jogszabályi céllal összhangban kell lennie. Amennyiben az adott jog gyakorlása ennek nem megfelelő, az joggal való visszaélést valósít meg (Böszörményiné dr. Kovács Katalin – A joggal való visszaélés -Kúria joggyakorlatelemző csoport összefoglaló jelentés 90. oldal).

[133] Az alperessel, mint közfoglalkoztató munkáltatóval szemben kiemelt elvárás, hogy a munkáltatói intézkedése alapjául szolgáló kiválasztási szempontok világosak, objektívek és átláthatóak legyenek. A másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bíróságnak azzal a megállapításával, nem igazolt, hogy a felpereseket a számos engedetlenséges munkatársuk közül a jogsértés súlyának megfelelően választotta ki az alperes, egyéb szempontrendszerre pedig nem is hivatkozott, ennek folytán azonban a másodfokú bíróság értelmezése szerint egyúttal a kiválasztás önkényességét valósította meg.

[134] A másodfokú bíróság ugyanakkor teljeskörűen osztotta az elsőfokú bíróság álláspontját és jogi érvelését a Vtv. 15. §-a szerinti eljárással és a sztrájkjal kapcsolatos álláspontjára nézve, így annak indokait megismételni nem kívánja. A fellebbezésben foglaltakra figyelemmel csupán azt emeli ki, hogy a felperesek álláspontjával szemben a meghirdetett, a polgári engedetlenséggel párhuzamosan zajló sztrájktól a felperesek elhatárolódtak, a két mozgalom nem volt megfogható egymásnak. A sztrájk meghatározott kereteit, annak fázisait a Sztrájkvtv. részletesen rögzíti, így a felperesek megalapozatlanul

hivatkoztak arra, hogy az egymástól elkülönülő munkabeszüntetési forma esetében a kifejezetten nem sztrájkként kezelt mozgalomnál – függetlenül attól, hogy annak célja ugyancsak az oktatás és a tanulók helyzetének javítása volt – sztrájktárgyalást nem kezdeményezett. E kötelezettség az Mt. 6. § (2) bekezdéséből nem vezethető le. A Vtv. a munkáltató számára nem kötelezettségként írja elő az Mt. 56. §-a szerinti hátrányos jogkövetkezmény alkalmazását, arra éppen az Mt. 56. §-ában előírtak szerint csak kollektív szerződés, vagy munkaszerződésben adott felhatalmazás alapján van jogszerű lehetőség. Az elsőfokú bíróság a fellebbezésben foglaltakkal szemben az EJEB bírósági gyakorlatát figyelembe véve helyesen végezte el az arányossági mérlegelést a felperesek véleményszabadságába való alperesi beavatkozás kapcsán. A mérlegelés helytálló kritériumait rögzítette, részletesen kifejtett jogi érvelésével a másodfokú bíróság ugyancsak egyetértett.

[135] A fentiekre tekintettel a másodfokú bíróság úgy ítélte meg, hogy a perbeli esetben a rendkívüli felmentések jogellenesnek minősültek, az alperes jogellenesen szüntette meg a felperesek közalkalmazotti jogviszonyát ezért annak jogkövetkezményeiben – a Kjt. 2. § (3) bekezdése alapján alkalmazandó Mt. 82. § (3) és (4) bekezdése, Kjt. 33. § (2) bekezdés a) pontja, 37. § (6) bekezdés c) pontja alapján a II. rendű felperes és az Mt. 82. § (4) bekezdése, Kjt. 33. § (1) bekezdése alapján az I. rendű felperes esetében – marasztalta az alperest, amelynek összecszerúsége a felek között nem volt vitatott.

[136] A sérelemdíj iránti igényt a felperesek az egyenlő bánásmód megsértése miatt személyiségi jogsértés okán terjesztették elő. Arra tekintettel, hogy a felperesek fellebbezésükkel nem támadták azt az elsőfokú ítéleti megállapítást, miszerint a diszkrimináció jogkövetkezményei alól az alperes sikeresen kimentette magát, a sérelemdíj elbírálása körében a kereset elutasítása megalapozott döntésnek minősült és azt a másodfokú bíróság sem bírálta felül.

[137] A fentiekre tekintettel a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 383. § (2) bekezdése alapján részben megváltoztatta a közalkalmazotti jogviszonyok jogellenes megszüntetése jogkövetkezményei körében előterjesztett kereseti kérelmek körében megváltoztatta, a sérelemdíj jogcímén érvényesített igény körében az elutasító döntést helybenhagyta.

[138] Az elsőfokú bíróság döntésének megváltoztatásával módosult a felek pernyertességének, pervesztességének aránya is. Az I. rendű felperes 38%-ban lett pernyertes és 62%-ban pervesztes a rá eső 1.624.000 forint (624.000+1.000.000) pertárgyérték alapul vételével, míg a II. rendű felperes 66%-ban lett pernyertes és 34%-ban pervesztes a rá eső 2.973.160 forint (968.580 + 968.580 + 1.000.000) pertárgyérték alapul vételével. A felperesek a perköltségüket a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdése alapján áfa nélkül, az alperes a 2. § (1) bekezdése alapján áfával számította fel. A felperesek követelésének aránya a teljes pertárgyértékhez – 4.597.160 forint – számítottan 35%-ban (I. rendű felperes) és 65%-ban (II. rendű felperes) alakult. Az alperes a teljes pertárgyértékhez viszonyítottnan – 4.597.160 forint – 2.000.000 forint erejéig lett pernyertes, ami 44%-os pernyertességet eredményez. A felek fellebbezéssel

nem támadták az elsőfokú bíróság részletes indokolással ellátott mérlegelését az alperes által a Pp. 81. § (5) bekezdése szerint felszámított perköltségének mérséklése körében, így az meghatározottakat vette alapul a másodfokú bíróság is.

[139] Ez alapján az I. rendű felperesnek járó elsőfokú perköltség: 1.624.000 forint 5%-a 81.200 forint, annak 38%-a, így összesen 30.856 forint, a II. rendű felperesnek: 2.973.160 forint 5%-a 148.629 forint, annak 66%-a, így összesen 98.095 forint. Az alperesnek járó elsőfokú perköltség: 919.432 forint 44%-a, azaz 404.550 forint + áfa. Ezért a részleges pernyertességre vonatkozó, Pp. 83. § (2) bekezdése szerinti rendelkezés alkalmazásával a különbözet összegében – a felperesek követelésének arányát is figyelembe véve – határozott az elsőfokú perköltség viseléséről a másodfokú bíróság, megváltoztatva e körben is az elsőfokú ítéletet. A felperesek Pp. 525. § (1) bekezdése szerinti munkavállalói költségmentességére és az alperesnek az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (továbbiakban: Itv.) 5. § (1) bekezdés c) pont szerinti személyes illetékmentességére figyelemmel az illeték viselésével kapcsolatos rendelkezést a pernyertességi arányok módosulása nem érintette.

Záró rendelkezések

[140] A másodfokú eljárásban a pertárgy értéke a fellebbezésekkel vitatott követelések összegében alakult, ami 4.597.160 forintot tett ki (I. rendű felperes: 1.624.000 forint, II. rendű felperes: 2.973.160 forint).

[141] A felperesek fellebbezése részben eredményre vezetett, az elsőfokú eljárással egyezően az I. rendű felperes 38 %-ban, a II. rendű felperes 66%-ban lett pernyertes a másodfokú eljárásban is. A másodfokú bíróság a felek másodfokú perköltségét a felek Pp. 81. §-a szerinti nyilatkozatával vette figyelembe oly módon, hogy a fellebbezési eljárás megindításának időpontjában hatályos a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi és kamarai jogtanácsosi költségről szóló 17/2024. (XII. 9.) IM rendelet rendelkezéseit kellett alkalmaznia. E rendelet 3. § (1) és (4) bekezdése irányadó a felperesek perköltségének számítására, ami pernyertességi arányukra figyelemmel azonos az elsőfokú eljárásra kiszámított összeggel (I. rendű felperes: 30.856 forint, II. rendű felperes: 98.095 forint). Az alperes másodfokú perköltségének számítására a 17/2024. (XII. 9.) IM rendelet 2. § (1) bekezdése irányadó a megbízási szerződésben megjelöltek alapul vételével. E szerint az alperes 420.000 forint + áfa összeget kívánt érvényesíteni, ennek az összegnek a 35 %-a, ami az I. rendű felperesi követeléshez kapcsolódó perköltség: 147.000 forint, a 65%-a, ami a II. rendű felperesi követeléshez kapcsolódó perköltség: 273.000 forint. Ezen összegekre kiszámította a másodfokú bíróság az alperesi pernyertes részre eső összegeket: I. rendű felperessel szemben 62% pernyertesség (147.000 forint 62%-a, azaz 91.140 forint), II. rendű felperessel szemben 34% pernyertesség (273.000 forint 34%-a, azaz 92.820 forint) vetette össze a másodfokú bíróság a felpereseknek járó, fentebb megjelölt perköltséggel és a Pp. 83. § (2) bekezdésére figyelemmel a különbözeti összegek megfizetéséről rendelkezett.

[142] A felperesek Pp. 525. § (1) bekezdése szerinti munkavállalói költségmentességére és az alperesnek az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (továbbiakban: Itv.) 5. § (1) bekezdés c) pont szerinti személyes illetékmentességére figyelemmel a le nem rótt, Itv. 46. § (1) bekezdése szerint számított fellebbezési eljárási illetéket a Pp. 102. § (6) bekezdése alapján az állam viseli.

[143] A másodfokú bíróság a Pp. 376. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül határozott.

Budapest, 2025. július 1.

dr. Orosz Andrea s.k.
s.k.

dr. Szalai Beatrix s.k.

dr. Laczó Adrienn Lilla

a tanács elnöke

előadó bíró

bíró